יודען, געדענקט די רדיפות אויף אייערע ברידער אין דייטשלאַנד

Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem

הײַנט 8 זײַטען

NAJER FOLKSBLAT

פּרייז 15 גראָשען

נײַער פֿאָלקסבלאַט

№ 233 | לאָדז, דינסטאָג, כ׳ תשרי תרצ״ד | עלפטער יאָהרגאַנג | Łódź, Wtorek, 10 października 1933 r. | № 233

אַדרעס פון רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: לאָדז, פּעטריקאָווער 21, טעל. 224-71 — Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71.

פעלקערליגע וועט בעשטימען א הויך־קאָמיסאַר פאַר די ענינים פון די דייטשע פליטים

די דייטשע דעלעגאַציע האָט געפּרובט צו פּאַראַליזירען די אַקציע

גענף, 9 (יט״א טעלעגראַפיש)

ווי דער „פּערטרעטער" פון יט״א ביים פעלקער־בונד דערוויסט זיך, פון אַ זיכערע קוועלע וויל די דייטשע דעלעגאַציע פיהרען אַ שטאַרקע אָפּאָזיציע געגען דער אַקציע פון דער צווייטער קאָמיסיע ביים פעלקער־בונד וועגען הילף פאַר די פליטים פון דייטשלאַנד און וועגען בעשטימען אַ הויך־קאָמיסאַר פאַר די דאָזיגע ענינים.

פאָן קעלער בעמיהט זיך אַדורכצופירען אַ קאָמפּראָמיס־פאָרשלאָג: וועלכער שטרעבט צו גיין צו בעשטימען אַ הויך־קאָמיסאַר מיט׳ן בעדינג, אַז דער קאָמיסאַר זאָל נישט אָפּגעבען קיין בעריכטען דעם ראַט פון דער פעלקער־ליגע, כדי אַזוי אַרום אויסצומיידען דיסקוסיעס וועגען מצב פון די יודען אין דייטשלאַנד.

גענף, 9 (יט״א טעלעגראַפיש)

די דייטשע דעלעגאַציע וויל פּאַראַליזירען די אַקציע פון דער זעקסטער קאָמיסיע וועגען מיגרירטע־שוץ, ווי בעקאַנט וויל די קאָמיסיע אויסברייטערען דעם מינדערהייטס־שוץ אויף אַלע מלוכות און אויך אַלע בירגער אָהן אונטערשיד פון ראַסע, נאַציאָנאַליטעט און רעליגיע, די דייטשע דעלעגאַציע וועט פאָרלעגען צו יועהלען אַ רעגאַק יאָנעלע קאָמיסיע וועלכע זאָל אויסאַרבייטען אַ קאָמפּראָמיס־פאָרמולע.

די זיצונג פון דער זעקסטער קאָמיסיע קומט פאָר היינט דינסטאָג.

גענף, 9 (ספּ. טעל.)

אין דער צווייטער קאָמיסיע איז געקומען צו אַ הסכם, די דייטשע דעלעגאַציע האָט מסכים געווען צו בעשטימען אַ הויך־קאָמיסאַר מיט׳ן בעדינג, אַז ער זאָל נישט פעראַנטוואָרטליך זיין פאַר׳ן ראַט פון דער פעלקער־ליגע, די אויסגעאַרבייטע פאָרמולע זעהט פאָר, אַז ס׳וועט באַמינירט ווערען אַ הויך־קאָמיסאַר פאַר די ענינים פון די דייטשע פליטים און אַדמיניסטראַטיווען ראַט, פאַר וועלכען דער הויך־קאָמיסאַר וועט אָפּגעבען ראַפּאָרטען, און ראַט וועלען רעפּרעזענטירט זיין די פאַראינטערעסירטע מלוכות.

צוויי גרויסע פּראָצעסע פאַר אַרויסרופען אונרוהען אין די גאַליציאַנער דערפער

קראַקאָ, 9 (ספּ. טעל.)

אין היגען געריכט האָט זיך היינט אָנגעהויבען א פּראָצעס געגען 16 פּערזאָן, וועלכע ווערען בעשולדיגט אין אָנטיילגענומען אין די בלוטיגע געשעהענישען דעם 5 יוני אין טשיגאַי טשאַפּאָוו און גראַביע, בעת א שיסעריי זענען דאָרט עטליכע מענשען דערהרגעט געוואָרען און פיל פערוואונדעט. דער פּראָצעס וועט דויערען 2 וואָכען.

טאַרנאָוו, 9 (ספּ. טעל.)

דאָ האָט זיך אָנגעהויבען א פּראָצעס געגען 139 אָנגעקלאָגטע אין אַרויסרופען די בעקאַנטע געשעהענישען אין ראָפּשיץ, וואו די בעפעלקערונג האָט אַטאַקירט די פּאָליציי, ביי די דאָזיגע געשעהענישען זענען 18 פּאָליציאַנטען פערוואונדעט געוואָרען, 6 פּערזאָן זענען דערהרגעט געוואָרען און 12 פערוואונדעט.

324,456,300 זלאָטעס אויף דער נאַציאָנאַלער הלוואה

וואַרשאַ, 9 (טעלעפאָניש)

לויט די ידיעות, וועלכע זענען ביז איצט אָנגעקומען צום גענעראַל־קאָמיסאַר פון דער נאַציאָנאַלער הלוואה איז ביז איצט בעצייכענט געוואָרען 324 מיליאָן 456,300 טויזענד זל. דאָס איז נאָך נישט דער ענטגילטיגער רעזולטאַט.

ביליגע רייזעס קיין וואַרשאַ פאַר 7 זל.

דינסטאָג, 4.30 נאָכמיטאָג און 7.30 אָוועגד פון פאַבריקס־באַהן. מיטוואָך, 7.15 פון פאַבריקס־באַהן. 7.28 פון קאַלישער באַהן.

בילעטען צו בעקומען אין „Wagons-Lits-Cook", Łódź, ul. Piotrkowska 64

שבת, דעם 14־טען אָקטאָבער, 10 אַ זייגער פריה קומט פאָר אין „פילהאַרמאָניע" (נאַרוטאָוויטשאַ 20)

א גרויסער פאָלקס־משפּט איבערן ציוניזם

(אין צוזאַמענהאַנג מיט׳ן געשלאָסענעם אָפּמאַך מיט היטלער׳ן)

אַלס בעשולדיגער מרעט אַרויס אַדוו. ה. ערליך (וואַרשאַ)

פערטיידיגער זשורנאַליסט ב. שעפנער (וואַרשאַ)

עקספּערט ב. וויראַווסקי. פאָרזיצער פון געריכט ח.ל. פּאָזנאַנסקי

אַלס עדות וועלען אויסגעהערט ווערען אַנטלאָפענע פון היטלער־דייטשלאַנד ווי אויך אָרמיגע, וועלכע וועלען איבערגעבען, ווי אַזוי עס בויקאָטירען דייטשע סחורות לאָדזשער פאַבריקאַנטען און סוחרים.

פאַר די פערטרעטער פון די ציוניסטישע ריכטונגען, ווי אויך פון בירגערליכען אַנטי־היטלער־קאָמיטעט, ווערט געזיכערט די מעגליכקייט אַרויסצוטרעטען.

בילעטען צום פּרייז פון 25 ביז 75 גר. צו בעקומען אין „אַרב. היינקער" פּאָלודניאָווע 20 און אין די פּראָפ. פעראיינען.

לאָדזשער עקסקורסיע קיין ארץ־ישראל

דאָס טוריסטען־ביוראָ ביי „תוצרת ארץ־ישראל" אונטער דער לייטונג פון לאַחניק א. יאָסל און ד״ר סאָרנע, אָרדענט איין אויף חנוכה

א עקסקורסיע קיין ארץ־ישראל

פּרייז 750 זל. הין און צוריק מיט דער שיף „פּאָלאָניאַ". יעדער עקסקורסאַנט בעזונדער בע־קומט א פּאַס מיט אַ וויזע אויף 3 חדשים.

ס׳ווערט אויך אָרגאַניזירט אַ אויטאָמאָבילע און אַ אויספלוג אין ארץ־ישראל גופא. אָנשרייבונגען ווערען שוין אָנגענומען טעגליך אין „תוצרת ארץ־ישראל" שרודמיעסקאַ 3 פון 11—1 און פון 4—6 נאָכמ.

5475

ארץ־ישראל׳דיגער ביהנען־האָניג

פון פּאָמעראַנצען (אַ זעהר גוט נאָהרונגס מיטעל פאַר קינדער), פון עקאַליפּטוס (ספּעציעל פאַר היזעריגע, ערקעלטעטע, לונגען־ליידענדע, הוסט א.ז.וו.). פון באָקס (ספּעציעל פאַר ליידנדע אויף אָבסטרוקציע)

קויפט און פערשפּרייט א״י־פּראָדוקטען!

צו בעקומען אין

„תוצרת ארץ־ישראל"

לאָדז, שרודמיעסקאַ 3.

6476

דאָס לאַנגיעריגע בעקאַנטע און רעעלע טוך און קאָרט־געשעפט

Herman · WŁOSKI

(עקזיסטירט פון 1910)

לאָדז, נאַוואָמיעסקאַ 3, טעל. 114-92

פּראָנט 2־טער שטאָק

בעזיצט אויף לאַגער צום הערבסט און ווינטער־סעזאָן דעם גרעסטען און שענסטען אויסוואַהל פון די

ביליגסטע הערען און דאַמען־שטאָפען

אין זעמטליכע פאַרבען און מוסטערען פון ענגלישע, ביליצער, טאָמאַשאָווער סחורות א.א. געגויע פאַבריק־פּרייזען!

געדענקט די אַדרעס! קומט און איבערצייגט אייך!

פאַר

גאָלד, בריליאַנטען און לאָמבאַרד־קוויטען

צאָהלט די העכסטע פּרייזען

אליזער פיאַלקאַ

פּיעטריקאָווער 7.

אויגען - קליניק

מיט שטענדיגע בעטען פון

Dr. B. Donchin

פּיעטריקאָווער 90, טעלעפ. 221-72

נעהמט אָן שטענדיגע אויגען־קראַנקע (צוועק אָפּעראַציע א. ז. וו.), ווי אויך אַמבולאַטאָרישע פון 9 ביז 1 און פון 4 ביז 7.30 אָווענד.

Dr. med.

Szymon Grinberg

פּילסודסקיעגאָ 55, טעל. 168-58

צוריקגעקעהרט

אויפנאַהמס־שעה׳ן פון 3 ביז 6 נאָכמ.

Dr. med.

Haltrecht

ספּעציאַל־אַרצט פאַר הויט־און געשלעכטס־קראַנקהייטען

פּיעטריקאָווער 10, טעל. 245-21

נעמט אָן פון 8—1 מיטאָג און פון 6—9 אָווענט. זונטאָג פון 10—1 בעטאָג.

עלעקטראָ גאַלוויזען.

פאַר אַרבייטסלאָזע לעטשניצע־פּרייזן

גרעסטער אויסוואַהל ביי

Szczęśliwy

— פון —

מענער־רעשטען

אויף אַנציגער און פּאַלטענס, ביליצער, טאָמאַשאָווער א. א. פון די בעסטע קוואַליטעטען מאָדערנסטע מוסטערן, צו די ביליגסטע פּרייזען.

יעדער קויפער בעקומט ראַבאַט.

קומט און איבערצייגט אייך!

5 נאָוואָמיעסקאַ 5

R. Szczęśliwy ביי

פּראָנט 2־טער שטאָק

געדענקט דעם אַדרעס.

נאָך לאַנגע און שווערע ליידען איז נעכטען גע־שטאָרבען אין עלטער פון 73 יאָהר מיין ליבער מאַן, אונזער טייערער פאָטער, שוויגערפאָטער, גרויס־פאָטער, אורגרויספאָטער, ברודער און שוואָגער נ״ע

שמואל מרדכי ב״ר אשר זעליג ז״ל

רייבענבאַך

די לוי׳ קומט פאָר היינט, דינסטאָג, ד׳ דחוה״מ, 1 ביי טאָג פון טרויער־הויז, קילינסקיעגאָ 19, וועגען וואָס עס טיילען מיט אין גרויס צער

די טיפטרויערנדע פאַמיליע.

6488

צוזאַמענפאָר פון האַנדווערקער

אין לאָדזער וואָיעוואָדזשטווע

געשאַפן אַן עקספּאָזיטור פון וואַרשאַווער צענטראַלען האַנדווערקער-פערבאַנד

די צייטווייליגע לאָדזער עקספּאָזיטור פון דער וואַרשעווער האַנדווערקער-צענטראַלע האָט אויף נעכטן צונויפגערופן אַ צוזאַמענפאָהר פון האַנדווערקער-פעראיינען אין דער לאָדזער וואָיעוואָדזשטווע. צום צוזאַמענפאָהר זענען געקומען 61 דעלעגאַטן און געסט פון פאָלגענדע שטעט אין דער לאָדזער וואָיעוואָדזשטווע: לאָדז, לענטשיץ, קאָלאָ, קאַליש, בלאַשקי, דאָמביע, קאָנין, פּיעטריקאָוו, פּאַדעמביק, סטריקאָוו און לאַסק.

פון דער וואַרשעווער צענטראַלע זענען אויפ'ן צוזאַמענפאָהר אַנוועזנד געווען דער פאָרזיצער ה' ראַסנער און דער וויצע-פאָרזיצער ה' בורגין.

דעם צוזאַמענפאָהר עפענט דער פאָרזיצער פון דער צייטווייליגער עקספּאָזיטור אַדוו. י. ווייצמאַן. ער ווייזט אויף דעם רואין פון האַנדווערקער-שטאַנד און ערקלערט, אַז דער היינטיגער צוזאַמענפאָהר האָט פאַר אַ ציל די אָרגאַניזאַציע פון די יודישע האַנדווערקער אין דער לאָדזער וואָיעוואָדזשטווע, וועלכע זענען אַזוי צושפּליטערט. די צייטווייליגע עקספּאָזיטור האַלט אָפן די טירען פאַר אַלע, וועלכע ווילן צוטרעטן צו דער קאָנסאָלידאַציע פון האַנדווערקער-שטאַנד.

ס'ווערט דאַן געוועהלט פאָלגענדער פּרעזידיום: גלאַטמאַן (פאָרזיצער), איצקאָוויטש, מאַשקאָוויטש, הערשקאָוויטש, יאַסקאָוויטש, גאַרדאָן, דאַווידאָוויטש (אַלע פון לאָדז), באַקעל (קאַליש), סטאַלינסקי (לענטשיץ) און ווינגאַט (טורעק). ס'ווערט אויך געוועהלט אַ מאַנדאַטען-קאָמיסיע און אַ פּערמאַנענץ-אויסשוס.

דאַן בעגריסט דעם צוזאַמענפאָהר אין נאָמען פון דער האַנדווערקער-קאַמער פּרעזידענט זאַשיצקי, אין נאָמען פון דער קהלה — דאָזאַר גלאַטמאַן, אין נאָמען פון קליינהענדלער-פעראיין פּאַמאַרסקאַ 15) ה' לעסמאַן. אויפ'ן צוזאַמענפאָהר איז אויך אַנוועזנד געווען דער דירעקטאָר פון דער האַנדווערקער-קאַמער ד"ר קעצענבויגען.

דעם רעפעראַט וועגן די אָרגאַניזאַציע-פון דער האַנדווערקער-עקספּאָזיטור האַלט אַדוו. ווייצמאַן. ער ווייזט אָן, אַז יעדער איינציגער צעך אָדער פעראיין אין דער לאָדזער וואָיעוואָדזשטווע דאַרף דירעקט געהערן צו דער לאָדזער עקספּאָזיטור, וועלכע וועט פיהרען אַ גוט-איינגעאָרדנעטן סעקרעטאַריאַט אין לאָדז. דער רעפעראַט רופט נישט אַרויס קיין גרויסע דיסקוסיע און די אָרגאַניזאַציע-פאָרמען, וועלכע זענען פאָרגעלעגט געוואָרען דורכן רעפערענט ווערען איינשטימיג אָנגענומען.

אַ זעהר אינהאַלטסרייכען רעפעראַט וועגן פּראָיעקט פון דער נייער שטייער-אָרדינאַציע האַלט ד"ר. היימאַן. ער ווייזט אָן, אַז אין דער נייער שטייער-אָרדינאַציע איז איינגעשלאָסען געוואָרען דער געזעלשאַפטליכער פאַקטאָר. ביים אויסמעסטען די שטייערן זענען אײנגאַנצען אָפּגעשאַפן געוואָרען די שאַצונגס-קאָמיסיעס און יעדער שטייער-צאָהלער וועט געשאַצט ווערען דורך דעם שטייער-אַמט אַליין, דערביי וועט דער אַמט נישט מחויב זיין איבערצוגעבען דעם צאָהלער אויף וואָס פאַר אַ יסוד די אויסמעסטונג איז פאָרגעקומען.

ביז איצט האָבען די אינפאָרמאַציעס וועגען יעדען צאָהלער געגעבען די זאַכקענער, וועלכע זענען צוגעשיקט געוואָרען דורך דער האַנדעלס-קאַמער און האַנדווערקער קאַמער. איצט וועט זיך דער שטייער-אַמט אַליין בעשטימען אַזעלכע „אינפאָרמאַטאָרען", וועלכע וועלען אפילו נישט דאַרפען זיין קיין שטייער-צאָהלער. וואָס שייך די אַפּעלאַציע-קאָמיסיעס, וועלען זיי צונויפגעשטעלט ווערען אויף אַזאַ אופן, אַז ס'איז קיינמאָל נישט פאַרהאַן די זיכערקייט, אַז די קאָמיסיע וועט וויסען עפּיס צו זאָגען וועגען דעם צאָהלער. אַ חוץ דעם איז אין דער נייער שטייער-אָרדינאַציע נישט פאַרהאַן קיין שום טערמין ביז ווען דער רעקורס פון אַ שטייער-צאָהלער דאַרף בעטראַכט ווערען. ס'וועט אויסקומען, אַז רעקורסען וועלען קענען ליגען צו עטליכע יאָהר און נישט בעטראַכט ווערען.

דער רעפערענט ערקלערט, אַז די ווירטשאַפטליכע זעלבסטפערוואַלטונגען און אָרגאַניזאַציעס האָבען אָנגענומען אַ שטאַרקע אַקציע פאַר אָפּלעגען דאָס איינפיהרען פון דער נייער שטייער-אָרדינאַציע און דאַן ווערען פאָרגעלעגט דער רעגירונג פערשידענע אויסבעסערונגען צו דער אָרדינאַציע. ס'ווערט אויך געפיהרט אַ שטאַרקע אַקציע, אַז אין צוזאַמענהאַנג מיט דער נייער אָרדינאַציע זאָל נישט קומען צום אָפּשאַפען פון ריטשאַלט-שטייער פון אומזאַץ.

אויף דער נאָכמיטאָג-זיצונג האָט פּרעזעס ראַסנער געהאַלטען צוויי רעפעראַטען וועגן דער לאַגע פון די יודישע האַנדווערקער אין פּוילען און וועגן די בעפאָרשטעהענדע וואַהלען צו די האַנדווערקער-קאַמערען.

דער רעפערענט האָט אָנגעוויזען, אַז די הויפּט-אַרבייט ווערט איצט געפיהרט וועגען פאַרברייטערען די ביליגע קרעדיטען פאַר האַנדווערקער, שאַפען מעגליכקייטען פון עקספּאָרט פון האַנדווערקער-אַרטיקלען, מעגליך מאַכען ליפערונגען פון האַנדווערקער פאַר מלוכה און זעלבסטפערוואַלטונגס-אינסטיטוציעס. אָנגענומען אַ שטעלונג צו דער נאָוועליזאַציע פון צעכען-געזעץ, (דער רעפערענט זאָגט זיך אַרויס פאַר צוואַנגס-צעכען) און די בעפאָרשטעהענדע וואַהלען צו די קאַמערען.

נאָך ה' ראַסנער רעדט ה' בורגין, וועלכער זאָגט זיך אַרויס געגען צוואַנגס-צעכען און געגען דער נייער אָרדינאַציע פון וואַהלען צו די האַנדווערקער-קאַמערען. דער רעדנער זאָגט זיך אַרויס געגען דעם פּונקט, וועלכער זאָגט, אַז איין דריטעל פון די ראַטמענער אין דער האַנדווערקער-קאַמער וועלען זיין נאָמינירטע דורך דעם האַנדעלס מיניסטעריום.

ס'רעדען נאָך אַ רייה רעדנער וועגן די אָנגעוועהטאָסטע פראַגען אין האַנדווערקער-לעבען. דאַן ווערען אָנגענומען פאָלגענדע רעזאָלוציעס:

וועגן בּאָיקאָט געגען היטלער-דייטשלאַנד

דער צוזאַמענפאָהר פאָדערט ווידעראַמאָל אויף אַלע יודישע האַנדווערקער מיט אַלע מעגליכקייטען ווייטער צו פיהרען דעם שאַרפסטען באָיקאָט געגען היטלער-דייטשלאַנד. אַזוי לאַנג ווי די היטלער-באַנדיטען פיהרען זייער אויסראָטונגס-פּאָליטיק בנוגע יודען טאָר קיין שום יודישער האַנדווערקער נישט געברויכען קיין שום סחורות, וואָס שטאַמט פון באַרבאַרישען לאַנד, וואו ס'רינט יודיש בלוט.

וועגן פערלעגענע שטייערן

דער צוזאַמענפאָהר פאָדערט אויף דעם ניי-געוועהלטען ראַט פון דער עקספּאָזיטור, אַז ער זאָל אינטערווענירען ביים פּרעזעס פון דער פינאַנץ-קאַמער, אַז די פערלעגענע שטייערן פון די יודישע בעל-מלאכות אין דער לאָדזער וואָיעוואָדזשטווע, וועגען וועלכע די לאָקאַלע שטייער-אַמטען האָבען שוין פעסטגעשטעלט, אַז זיי לאָזען זיך נישט איינמאָהנען — זאָלען מצד דער פינאַנץ-קאַמער אַנולירט ווערען.

וועגן דעם פּראָיעקט פון דער נייער שטייער-אָרדינאַציע

די נייע שטייער-אָרדינאַציע שטעלט מיט זיך פאַר אַ גרויסע סכנה פאַר'ן ווירטשאַפטליכען לעבען אין לאַנד בכלל און פאַר האַנדווערקער בפרט. דעריבער ווענדעט זיך דער צוזאַמענפאָהר צו דער ענטשפּרעכענדער מאַכט נאָכצוקומען די פּאָסטולאַטען פון די ווירטשאַפטל. אָרגאַניזאַציעס אין דער הינזיכט.

וועגן ריטשאַלט-שטייער

אין צוזאַמענהאַנג דערמיט, וואָס סוף 1933 ענדיגט זיך דער טערמין פון דער גילטיגקייט פון ר'טשאַלט-שטייער פון אומזאַץ, פאָדערט דער צוזאַמענפאָהר אויף דעם ראַט אונטערצונעהמען די געהעריגע שריט, אַז דער ריטשאַלט זאָל פּעולענערט ווערען אויפ'ן יאָהר 1934, אָבער ער זאָל אויסגעמאָסטען ווערען אויפ'ן יסוד פון די אומזאַצן אין יאָהר 1933.

וועגן די שאַצונגס-קאָמיסיעס

דער צוזאַמענפאָהר שטעלט פעסט, אַז די האַנדווערקער זענען נישט ווי געהעריג פאַרטרעטען אין די שאַצונגס-קאָמיסיעס און פאָדערט אויף דעם ראַט זיך צו בעמיהען, אַז די האַנדווערקער זאָלען בעקומען די געהעריגע פאַרטרעטערשאַפט.

אין ראַט פון דער נייער עקספּאָזיטור זענען געוועהלט געוואָרען: אַדוו. ווייצמאַן, גלאַטמאַן, יוזעפאָוויטש, גאַרדאָן, פישער, איצקאָוויטש, ווינבערג, הערשקאָוויטש, סענדעראָוויטש, לעווקאָוויטש ה. מאַשקאָוויטש, געלבאַרט, יאַנקאָוויטש, לאַנדוי, לעווקאָוויטש ש., אינוש, ליכטענשטיין (טאָמאַשאָוו), באַקעל (קאַליש), מאַרטענפעלד (פּיעטריקאָוו), סטאַלינסקי (לענטשיץ), קאָפּעל (בלאַשקי), לעשטשינסקי (טורעק), מאַשקאָוויטש (פּאַביאַניץ) און וויוויעצקי (לאַסק).

שפּעט אין אָוונט איז דער צוזאַמענפאָהר געשלאָסען געוואָרען.

פאַרוואָס האָבען די האַנדווערקער-פעראיינען פון פּאָלודניאָווע 4 נישט אַנטיילגענומען אין נעכטיגען האַנדווערקער-צוזאַמענפאָר

די קאָנסאָלידאַציע פון דער האַנדווערקער-בעוועגונג אין לאָדז איז אויף אַ גוטען וועג

דער נעכטיגער צוזאַמענפאָהר פון האַנדווערקער אין דער לאָדזער וואָיעוואָדזשטווע איז צונויפגערופען געוואָרען דורך דעם צענטראַלען האַנדווערקער-פערבאַנד אין וואַרשאַ. איינלאַדונגען צום צוזאַמענפאָהר האָבען אויך בעקומען אַלע צעכען, קאָרפּאָראַציעס און פעראיינען, וועלכע געהערען צו דער צענטראַלע אויף פּאָלודניאָווע 4 די צענטראַלע אַליין האָט קיין איינלאַדונג נישט בעקומען. כדי אָנצונעהמען אַ שטעלונג צום צוזאַמענפאָהר איז זונטאָג פאָרגעקומען אַ קאָנפערענץ פון די דערמאָהנטע צעכען און פעראיינען מיט דער צענטראַלע אויף פּאָלודניאָווע 4. נאָך אַ לענגערער דיסקוסיע איז בעשלאָסען געוואָרען: היות ווי די פעראיינען האָבען די איינלאַדונג בעקומען ערשט ערב-יום-טוב פאַרנאַכט און היות ווי אין דער איינלאַדונג איז בפירוש געזאָגט געוואָרען, אַז אין צוזאַמענפאָהר קענען נאָר אָנטיילנעהמען די צעכען און פעראיינען, וועלכע האָבען זיך שוין אָנגעשלאָסען אין דער לאָדזער עקספּאָזיטור פון דער וואַרשאָווער צענטראַלע — איז פאַר די פעראיינען אוממעגליך געווען ביז נעכטען אָנצונעהמען בעשלוסען וועגען אָנשליסען זיך אין דער עקספּאָזיטור און דעריבער איז פאַר זיי אוממעגליך געווען אָנטיילצונעהמען אין צוזאַמענפאָהר. ווייטער איז אָנגענומען געוואָרען אַ רעזאָלוציע, אַז די האַנדווערקער. וועלכע זענען אָרגאַניזירט אין פערבאַנד אויף פּאָלודניאָווע 4 זאָגען זיך אַרויס פאַר אַ פולשטענדיגער קאָנסאָלידאַציע פון דער האַנדווערקער-בעוועגונג אין לאָדז.

און כדי די קאָנסאָלידאַציע אַדורכצופיהרען איז געוועהלט געוואָרען אַ דעלעגאַציע, וועלכע האָט געדאַרפט אונטערהאַנדלען מיט דעם פּרעזעס פון דער וואַרשעווער צענטראַלע ה' ראַסנער, וועלכער האָט געזאָלט קומען צום נעכטיגען צוזאַמענפאָהר אין לאָדז.

אין דער קאָמיסיע זענען אַריין די ה"ה סענדעראָווסקי. ב. פרוינד, סענדעראָוויטש, גאַפנער און הערשקאָוויטש.

אין צוזאַמענהאַנג דערמיט האָבען זיך נעכטען אין אָוונט די פאָרשטעהער פון דער צענטראַלע פּאָלודניאָווע 4 געווענדעט צום פּרעזעס פון דער וואַרשעווער צענטראַלע ה' ראַסנער וועגען אַ בשותפות'דיגער קאָנפערענץ בנוגע דער פעראייניגונג פון די לאָדזער יודישע האַנדווערקער.

אויף דער קאָנפערענץ אין וועלכער עס האָבען זיך בעטייליגט די איבערגעדערמאָנטע קאָמיסיע מיט'ן פּרעזעס ראַסנער און וויצע פּרעזעס בורגין איז נאָך געווען מיינונגס אויסטוישען געקומען אין פּרינציפּ צו אַ הסכם וועגען דער פעראייניגונג און עס איז בעשלאָסען געוואָרען אַז אין משך פון 8–10 טעג זאָל די קאָנסאָלידאַציע קאָנפערענץ נאָכאַמאָל צונויפגערופען ווערען אין לאָדז מיט אָנטייל פון די זעלבע פּערזאָנען.

קלאַנג-קינאָ
CAPITOL
היינט פּרעזענטירען מיר
צום 1. מאָל אין לאָדז דער גרעסטער פון אַלע צייטען, פילם מיט סענטימענטען און ליבע, רעזשי פון LEWIS SEILER
פּראָדוקציע: Columbia Pictures
דאָס ליד פון האַרץ
אַ גרויסע דראַמע ווי דאָס מענשליכע האַרץ. אין בילד ווערט מייסטערהאַפט געזונגען דאָס יודיש. ליד „ראָזשינקעס מיט מאַנדלען" לויט גאָלדפאַדען.
די הויפּטראָלען קרעאירען מייסטערהאַפט:
DICKIE MOORE דער קליינער
BETTY GRAHAM די פּראַכטיגע
ווי אויך דער אונפערגלייכליכער
ALEKSANDER CARR

די עלעגאַנטסטע מענער"
היטען
בעקומט איהר נור אין הוט-געשעפט פון
B. Kleinbaum
31 Piotrkowska 31

עלעגאַנטסטע
ספּאָרט-היטלעך
שטענדיג אויף לאַגער.

די מאָדערנסטע
און בעסטע
מענער-
היטען
אין אַלע פאַרבען
צו קאָנקורענץ-פּרייזען
בעקומט מען נאָר ביי

„נייער פאלקסבלאט"

לאדז, 10 אקטאבער 1933

ווי די קאנצענמאכער אויף א יאהרמארק

די אויסטערלישע מעטאדען פון דער דייטשער יוסטיץ

דאס פארא איינדרוק בעקומט מען פון דעם לייפציגער פראצעס, (וועלכער איז פון היינט אריבערגעטראגן אויף א געוויסע צייט קיין בערלין) ווען מען בעטראכט איהם אויסשליסליך לויט דער גלייכגעשאלטענער דייטשער פרעסע? צי פארנעהמט מען זיך אין לייפציג מיט דער שרפה פון רייכסטאג? נישט אין דער מינדעסטער מאס. אז מארגלער איז א דייטשער קאמוניסט, וועלכער האט געטרוימט יוע גען א סאציאלער איבער־קעהרעניש און וועלכער איז איצט געבראכע; פון די איבער־לעבענישען, פון דער טרימע — דאס איז א קלארע זאך. אבער פונקט אזוי איז קלאר אז צו דער אונטערצינדונג פון רייכסטאג האט ער נישט די מינדעסטע שייכות. פונקט אזוי איז פולשטענדיג קלאר און אונטערליגט נישט דעם מינדעסטען צווייפעל אז קיין שום שייכות צו דער שרפה פון רייכסטאג האבען אויך נישט די דריי בולגארען, וועלכע ערקלערען גאנץ אפען אז זיי זענען קאמוניסטען און רעוואלוציאנערען.

אויב עס האלטען אפילו קומען אויפ'ן פראצעס עדות ועהרליכע אדער פאלשע, וועלכע האלטען ערקלערען אז זיי האבען מיט די אייגענע אויערען געהערט פון דימיטראוון אז ער האט אויסגעדריקט דעם וואונש עס זאל פארברענט ווערען נישט בלויז דער רייכסטאג, נאר די גאנצע קאפיטאליסטישע ארדנונג, וועט דאס נישט איינדערמינדעסטען ענדערען דעם פאקט, אז נישט דימיטראוו, נישט זיינע חברים פאפאוו און טאנעוו האבען נישט קיין שום שייכות צום פארברעכען פון אונטערצינדען דעם רייכסטאג. דעם לאזונג ווענען אונטערצינדען דעם קאפיטאליזם קאן מען הערען פון יעדען קאמוניסט אין יעדען לאנד, אבער דאס איז נישט קיין שום בעווייז, אז דימיטראוו, פאפאוו און טאנעוו האבען געבראכט אין דער געבייידע פון רייכסטאג צינדליגער, בידאנען מיט בענזין און מיט נאפט און האבען אונטערגעצונדען די ריזיגע געביידע אין צוואנציג ערטער. אין לייפציגער פראצעס איז נישט געווען קיין שאטען פון בעווייז אויף דעם דאזיגען ווילדען אומזין. דעם טראפ איבער דער פראגע ווי אזוי עס ווערט געפיהרט דער פראצעס האט געשטעלט דאס געריכט. ווען עס איז געקומען צו א דראמאטישען צוזאמענשטויס צווישען פארזיצער און דימיטראוון און דאס געריכט האט בעשלאסען נישט צו דערלאזען דימיטראוון ער זאל שטעלען פראגען ווייל ער טרעט אריבער די גרענעצען פון ערלויבטען און נוצט אויס די פראגען אויף צו פיהרען קאמוניסטישע אגיטאציע. לויט די בעריכטען פון דער דייטשער, כו; דער היטלעריסטישער פרעסע איז דער צוזאמענשטויס און דער פאר־באט פארגעקומען ביי אזעלכע אומשטענדען.

דער פארזיצער פרעגט דימיטראוון: איהר האלט אלזא, אז ווען דער ליבע שווייגט איצט דערפאר, ווייל ער פיהלט דעם פערנאן וואס ער איז בעגאנגען לגבי דעם ארבייטער־קלאס?

דימיטראוו: יא. אדער ער איז א משוגענער, אדער ער איז נארמאל. אויב ער איז נארמאל, דאן שווייגט ער צוליב דער מוראדיגער לאסט פון פאר־ברעכען, וועלכען ער איז בעגאנגען לגבי דעם ארבייטער־קלאס, איך שטעל וואס דער ליבען פאל־גענדע פראגע: צי האט דער דאזיגער מענש באטש איין מאל אין מיין לעבען געהערט מיין נאמען?

ווען דימיטראוו האט געשטעלט וואן דער ליבען אט די פראגע, איז צווישען די ריכטער געווארען א מהומה, מען האט דימיטראוון נישט געלאזט ווייטער רעדען און דאס געריכט האט בעשלאסען ווייטער נישט צו דערלאזען קיין פראגען מצד דימיטראוו'ן.

ליכען פערברעכער. אין דער פראגע פון דימיטראוון איז דער־צו נישט געווען קיין שום שפור פון קאמוניסטישער אגיטאציע...

אין דעם צוזאמענשטויס מיט דימיטראוון האט דער העכסטער ריכטער פון דייטשען רייך נישט אויס געהאלטען דעם עקזאמען, ער האט לויט זיין אויפ־גאבע געדארפט אפהיטען די העכסטע רוהיגקייט און קארעקטקייט, אבער ער האט נישט אויסגעהאל־טען, דער בייך איז צוזאמענגעפאלען און עס איז אויפגעדעקט געווארען דער מיהראבעלער אמת: צום פראצעס זענען צוגעצויגען געווארע זיי ערשטע, בעסטע קאמוניסטען, וועלכע האבען צו דער גאנצער זאך נישט קיין מינדעסטע שייכות.

אבער זיכער האט א שייכות צו דער אונטערצינ־דונג וואן דער ליבע. אין דער דאזיגער פיגור ליגט דער שווערקייטס־פונקט פון פראצעס.

אלזא, ווער און וואס איז ער דער דאזיגער האלענדישער אוואנטוריסט, דער מוירער, העגדלער־זוהן? וואס איז ער? אנאארכיסט, א פארטייאישער אדער אונפארטייאישער קאמוניסט, א נאציאנאל־סאציאליסט, פראוואקאטאר. אדער האמאסעקסואליסט וועלכער האט זיך געפינען אונטער עמיצענס פאנאטי־שען איינפלוס? אדער דאס איז פשוט א משוגענער, א צירק אקראבאט, און אונטערצינדער, וועלכער האט אויפ'ן וועג צווישען נויקעלן און רייכסטאג געווארפען שוועבעלעך און ברען־מאטעריאל אין פערשיידענע געביידעס ביז עס האט זיך נישט אנ־געצונדען די געביידע פון רייכסטאג?

עס איז שווער צוצוטראכטען עפעס מעהר און זיניגעס, ווי די דאזיגע נעץ, וואס איז געפלאכטען געווארען ארום דעם נאמען פון וואן דער ליבען. דער אויפגערעגטער טאן כון דימיטראוון איז איבגאנצ

צען פארשטענדליך, אבער גאר אונפארשטענדליך איז די אויפפיהרונג פון העכסטען דייטשען געריכט.

אויב מען זאל אויסטיילען וועגען וואן דער לי־בען לויט דעם, ווי ער פיהרט זיך אויף אין געריכט איז ער אדער א שטילער אידיאט, וועלכער קאן פלוצים ארייינפאלען אין פורינע, אדער א סימולאנט וועלכער סימולירט א קאמפליצירטע פארם פון שוואכזיניגקייט.

סיי דאס געריכט, סיי די פארשטייער פון דער מאכט זענען ווי איבעראשט פון דעם אלעמען. פאר'ן פראצעס, בעת דער אויספארשונג איז ער געווען אויפגערוימט. געפיהרט געווען, געווען ברייטע אויפקלערונגען, אבער ווען ער האט זיך נאר בע וויזען אין געריכט, זענען אלע געווען איבעראשט צו זעהען פאר זיך א טויט־בלאסען מענשען, וועל־כער האט קוים געענטפערט אויף די געשטעלטע פראגען „יא. „ביין", „דאס ווייס איך נישט".

עס איז שווער זיך פארצושטעלען אז אזא מצב האבען נישט געהאט בעמערקט די בעאמטע פון דער טורמע אדער די אויספארשונגס־ריכטער. מיט איין מאל דאס אלעס סימולירען — דאס איז נישט זיך פארצושטעלען. דאס האט דער פארברעכער געמוזט צוגרייטען. אויב עס איז ריכטיג די מיינונג פון דר. שיץ, אז וואן דער ליבע סימולירט. אין דייטשלאנד פעהלען נישט אפילו ביים היינטיגען טאג קיין גוטע דאקטוירים פסיכיאטרען. אלזא וואס האט געדארפט טון די אויספארשונגס־מאכט? מען האט געדארפט שאפען א קאמיסיע פון אנגעזעהענע דאקטוירים, וועלכע זאלען אונטערזוכען דעם ארעסט־אנט. אדער אויב דאס איז נישט געטון געווארען פאר'ן פראצעס האט דאס געדארפט טון דער פאר־זיצער פון געריכט.

אנשטאט דעם איז פארגעקומען עפעס גאר אונגלויבליכעס. דער פארזיצער פון פראצעס האט זיך געווענדעט צו צוויי צופעליגע מענשען, וועלכע האבען זיך גאר געפינען אין געריכט, צו דעם שווער דייטשען קרימינאל־פסיכאלאג סעדערמאן און צום מיטארבייטער פון דער האלענדישער צייטונג „טע לעגראף" און האט זיי פארגעלייגט זיי זאלען בעד־ דזכען וואן דער ליבען אין טורמע, אויפ'ן צווייטען טאג האט סעדערמאן ערקלערט פאר'ן געריכט, אז ער האט בעזוכט וואן דער ליבען אין זיין קאמער ער האט איהם אונטערזוכט, האט נישט געפינען אויף זיין קערפער קיין שום סמנים פון געוואלד־טאט, ער האט מיט איהם גערעדט און בעקומען איינגאנצען לאגישע ענטפערען.

דאס איז א מערקווירדיגע געשיכטע, וועלכע דערמאהנט די האנדלונג פון א מאגיקער, אין א יאהר־מאַרק צירק: אויך דער מאגיקער ווענדעט זיך צום געעהרטען פובליקום עמיצער זאל אזוי גוט זיין ארויף אויף דער ארענע און בעשטעטיגען, אז די הענד זענען געבונדען מיט ריכטיגע שטריק, אז אין די הוידען פון קונצענמאכער זענען נישטא קיין בעהאלטענע קעשענעס א.א.וו.

דאס, וואס איז ביז איצט פארגעקומען אויפ'ן לייפציגער געריכט, האט נישט קיין שום געמיינזאמעס מיט דער אונטערצינדונג פון רייכסטאג. עס קומט נישט פאר קיין געריכט איבער די אונטער־צינדער. די אונטערצינדער זענען אפילו נישטא אין זאל פון געריכט. זיי האלטען אין זייערע הענד די פעדים נישט בלויז פון דער אונטערצינדונג, נאר דעם גורל פון גאנצען לאנד.

מע קען זיך אנפרעגען ביי אלע יוריסטען אין דער וועלט און עס איז קיין שום ספק נישט, אז אלע וועלען ענטפערען איינס און דאסזעלבע:

אין דער פראגע פון דימיטראוון איז נישט געווען קיין שום מיסבריוך פון רעכט פון דעם בע־שולדיגטען צו שטעלען פראגען, דאס איז געווען די סאמע געזעצליכסטע פראגע, וועלכע האט גע־דארפט בעווייזען, אז דער בעשולדיגטער, איבער־וועלכען עס הענגט די שווערט פון טויט־שטראף, האט נישט געהאט קיין שום שייכות מיט דעם ווירק־

אראבער פראקלאמירן א שטרייק

אלס פראטעסט געגן דער פארשטארקטער יודישער איינוואנדערונג קיין א"י

לאנדאן, 9 (ספ. טעל.)

„דיילי העראלד" מעלדעט אויס ירושלים, אז די אראבער פלאנען אויפ'ן קומענדיגען פרייטאג א גענעראל שטרייק אין פאלעסטינא, כדי צו פראטעסטירען געגען דער פערשטארקטער יודישער עמיגראציע קיין פאלעסטינא.

דראהענדער קאנפליקט צווישען סאוויעטען און יאפאן

די סאוויעטען פערעפענטליכען געהיימע יאפאנישע דאקומענטען וועגען פערכאפען די מזרח־כינעזישע באהן

מאסקווא, 9 (ספ. טעל.)

די אויסלענדישע קארעספאנדענטען אין מאס־קווע איז שפעט ביינאכט פונאנדערגעשיקט געווא א סאוויעטישער קאמוניקאט, אין וועלכע די סא־וויעטען פערעפענטליכען אלע דאקומענטען, וועלכע בעווייזען, אז די יאפאנישע מאכט אין מאנדזשור יען גרייט זיך צו פערכאפען די מזרח־כינעזישע באהן מיט בעוואפענדער קראפט, פערהופענדיג זיך אויף דער מאנדזשורישער אומאפהענגיגקייט.

אלס הקדמה צו דעם דאזיגען אטענטאט זע־נען דעם 24 סעפטעמבער ארעסטירט געווארען די סאוויעטישע באהן־בעאמטע.

ס'זענען פובליקירט געווארען די ראפא־רטען פון יאפאנישען אמבאסאדאר אין מאנדזשוריען און איין ראפארט פון יאפאנישע גענעראל־קאנסול אין כארבין.

דאס פובליקירען די דאזיגע דאקומענטען דאט אין די מאסקווער פאליטישע קרייזען געמאכט א גרויסען רושם, ווי אזוי די דאקומענטען קומען אין די סאוויעטישע הענד בלייבט א סוד.

קאנסטיטואירט זיך דער ציוניסטישער ארץ־ישראל־עקזעקוטיוו

ד"ר ארטור רופין — פארזיצער

ירושלים, 9 (י.ט.א. טעלעגראפיש)

היינט איז פארגעקומען די קאנסטיטואירונג פון דער ארץ ישראל עקזעקוטיוו. אלס פארזיצער איז געוועהלט געווארען ד"ר ארטור רופין, לייטער פון פאליטישען דעפארטאמענט, שעכטאק ביי דער נאהענטסטער מיטארבייט פון בן גוריון.

אלס לייטער פון ארץ ישראל ביורא און אמט צו קאלאניזירען די דייטשע יודען אין ארץ ישראל, וועלכער איז אנגענומען געווארען דורך ד"ר וויצמאן איז געוועהלט גע־ווארען ד"ר רופין. וועלכער איז גלייכצייטיג לייטער פון קאלאניזאציע דעפארטאמענט. פינאנץ רעסארט — העקסטער. ווירטשאפטליכער דעפאר־טאמענט, האנדעל און קאלאניזאציע פון מיטעל־שטאנד — קאפלאן, עליה רעסארט — יצחק גרינ־בוים. ביז גרינבוים וועט קומען קיין ארץ ישראל וועט מיט דעם רעסארט אנפיהרען ד"ר סענאטאר.

ארעסטירט 5 יודען אין דייטשלאנד

פאר לייענען יודישע צייטונגען פון פוילען

עסען, 9 (ספ. טעל.)

אין האמבארן האט די פאליציי ארעסטירט 5 פוילישע יודען פאר לייענען יודישע צייטונגען, וואס זיי האבען בעקומען פון פוילען. דער פויל־ישער קאנסולאט אין עסען האט אינטערוועניר לטובת די ארעסטירטע ביים רעגענט פרעזידענט אין דיסעלדארף.

פאר בלאזען שופר ביים כותל־מערבי

האט א רעוויזיאניסט בעקומען צוויי וואכען ארעסט

ירושלים, 9 (יט"א טעלעגראפיש)

דער רעוויזיאניסט צוקערמאן, וועלכער האט געבלאזען שופר צו נעילה ביי דער כותל־מערבי איז געשטעלט געווארען פאר'ן געריכט און פער־משפט געווארען אויף צוויי וואכען תפיסה פאר עובר זיין די פערפליכטענדע פארשריפטען וואס זענען אויסען אפצוהיטען די רוה ביי דער כותל־מערבי.

קאטאסטראפע מיט אן אונטער־וואסער־שיף

לאנדאן, 9 (ספ. טעל.) נעבען קאמפעל טאן איז פארגעקומען א קאטאסטראפע מיט דער ענגלישער אונטערוואסער־שיף „ל26". אויף דער שיף איז אויסגעבראכען א שרפה, 2 מאטראזען זענען אומגעקומען, 19 שווער־פערוואונדעט.

פון דער לאדזער בערזע

באנק פאלסקי — — — —	81.50
3 פראצענטיגע בוראוולאנע —	38.50
4 „ דאלארובקא —	48.90
7 „ סטאביליזאציע (אמ.)	51.88
8 „ ווארשאווער טאנד־בריף	44.38
8 „ לאדזער „ „	40.50
ענגלישער פונט — — —	27.62
דאלאר — אמיצ. 5.91,50, נישט אמיצ. —	5.79
גאלד־דאלאר — — — —	9.00
גאלד־רובל — — — —	4.71
דייטשער מארק — — —	2.10

געלעגענהייטליך
2 גרויסע
פייערזיכערע
קאסען
זאפארט צו פערקויפען.
צו פערשטענדיגען זיך: פון 9—1 און פון 6-3 נאכמ. טעל. Andrzejewski 129-84

Dr.
S. Kantor
ספעציאליסט פאר הויט, ווענערישע און געשלעכטס־קראנקהייטען
וואוינט יעצט
Piotrkowska 90, tel. 129-45
נעמט אן פון 8—2 נאכמ. און פון 4—9
אווענד זונטאג און יום־טוב פון 8—2 נאכמ

„עקספערימענטאל"־טעאטער אלעי 1־טער מאי 2
„יודישע טעאטער־סטודיע"
פרייטאג, דעם 13 אקטאבער, 9 אווענד
פייערליכע פרעמיערע!
„באסטאן"
רעפארטאזש אין 16 בילדער לויט אייפטאן סינקלער. —:— רעזשי: אידעם.
אינסצעניזאציע: כ. עמעס. דעקאראציע: משארניעצקי.

Dr. R.
Zalcwasser
CHIRURG — כירורג
ציגעל־גאס 19, טעל. 125-17
נעהמט אן פון 1—2 ביי טאג און פון 4—7 נאכמ.

Dr. med.
L. Berman
צעגעלניאנא 15, טעל. 149-07
ספעציאל־ארצט פאר הויט־ און געשלעכטס־קראנקהייטען, מענער־שוואכע־בעהאנדלונג און מעטסוועלע בעראטונג.
עלע ארט אנאליזען.
נעמט אן פון 8—11 און 4—8 אוו. זונטאג פון 9—1 בייטאג
פאר אומבעמיטעלטע — ? באטשניצע־פרייזען.

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזשער רעכט

נייער פאלקסבלאט

דינסטאג
10
כ
תשרי תרצ"ג

אקטאבער

זון-אויפגאנג 5.57
זון-אונטערגאנג 5.54

רעגיסטראציע פון יאר-גאנג 1913

(2) היינט דינסטאג, ד. 10 ד. ח. דארפען זיך שטעלען צו רעגיסטראציע אין מיליטער-פאליציי-אישען ביורא (פיעטריקאווער 165) די יונגעלייט, וואס וואוינען אויפן שטח פונם 2 פאליציי-קאמי-סאריאט אויף די אותיות:

פון K ביז P

און פון 7-טען קאמיסאריאט

פון U ביז Z

די פליכט צוצושטעלען זיך איז אויך חל אויף מענער, וועלכע זענען נישט אפיציעל קיין פוילישע בירגער און קענען נישט דערווייזען, אז זיי זענען בירגער פון אן אנדער מלוכה, און וואוי-נען אין לאדז אויף צוזיגערופענע „קארטי פא-ביטו'ס".

ווער ס'וועט זיך נישט מעלדען צו דער רע-גיסטראציע אין צוגעשפרעכענדען טערמין וועט דע-מיניסטראטיוו בעשטראפט ווערען מיט 3000 זל. שטראף אדער 3 חדשים ארעסט.

דער „געגען-טיפוס-טאג" אין לאדז

וואס קומט פאר היינט, דעם 10 ד. ח. איז פער-בונדען מיט א גאנצע רייהע פראפאגאנדע-פארלע-זונגען א. ג. „ווי אזוי היט מען זיך אפ פון טי-פוס?"

אין יודיש וועלען רעפערירען:

ד"ר אייכנער — אין לאקאל פון צענטר. פראפ. פעראיין (קולטור-אמט) אגראדאווא 9.

ד"ר גרינבלאט — אין ארבייטער-ווינקעל, אויף פאלודניאווא 20.

ד"ר פראשקיער — אין „גורדוניה", אויף זשעראמסקיעגא 31.

ד"ר אוריסאן — אין „החלוץ", גדאנסקא 30.

ד"ר וויינבערג — אין ספארט-קלוב „הפועל" פיעטריקאווער 83.

ד"ר וואלפסאן — אין ארבייטער-הויז „פאר-אויס", בערעק יאסעלעוויטש גאס 16.

פערקויף פון אויסבראקירטע מיליטער-פערד

(מ) פרייטאג, דעם 13 ד. ח. 8 אינדער-פריה וועט אויפ'ן פערד-מארק ביי דעם שטאטי-שען שחט-הויז נומער 1 (אינזשיניערסקא גאס) פארקומען א ליציטאציע פון אויסבראקירטע מילי-טער-פערד.

אפטייקען

היינטיגע נאכט-דיזשורען

(2) היינט בייגאכט דיזשורירען: א. פאטאש (פלאץ קאשטשעלני 10), א כארעמזא (פאמארסקא 12), ע. מילער (פיעטריקאווער 46), מ. עפשטיין פיעטריקאווער 225) ז. גארטשינסקי (פשעיאזד 59), אנטאניעוויטש (פאביאניצער 50).

Dr. med. H. LUBICZ

ספעציאליסט פאר וועגערישע און געשלעכטס-קראנק.

צוריקגעקעהרט

צעגעלניאנא 7, טע. 141-32.

נעהמט אן פון 8—10 פריה, פון 12—2 נאכמ. און פון 5—8 אווענד, זונטאג פון 9—11 בייטאג.

פון 1 ביז 8 יאהר טורמע

אורטייל אינ'ם גרויסען פאליטישען פראצעס

(2) נעכטען איז ארויסגעטראגען געווארען דער אורטייל אינ'ם פראצעס געגען די 13 מאן, וואס זענען בעשולדיגט געווארען אין געהערען צו דער קאמוניסטישער פארטיי פון מערב-אוקראינא.

דער אורטייל איז פאלגענדער:

דער 20-יעהריגער וואלף גלאזער האט בע-קומען א פסק דין — 8 יאהר טורמע.

דער 50-יעהריגער ישראל גרינבלאט — 4 יאהר.

דער 37-יעהריגער יחזקאל-חיים בורשטין — 2 יאהר.

דער 57-יעהריגער שמואל וויסבארט — 3 יאהר.

די 23-יעהריגע רחל מאן — 6 יאהר.

דער 27-יעהריגער יאנקעל מאנדעלבוים — 2 יאהר.

דער 48-יעהריגער בן-ציון זאלצמאן — אנ-דערטהאלבען יאהר טורמע.

זיין זוהן, דער 16-יעהריגער דוד זאלצמאן איז פריי געווארען.

דער 45-יעהריגער לייזער לאנדא האט בע-קומען א יאהר טורמע מיט'ן אפלייגען די שטראף. בראווין, לובינסקי, סטשרנאשיל און פא-רעמבסקי זענען פריי-געשפראכען געווארען.

100 יודישע פליטים נעכטען נישט צוגעלאזען צום מיטאג

הונגעריגע קלאפען אין די טירען פון דער קהלה און פון די „עסקנים"

אפעל צום הילף-קאמיטעט פאר די פליטים

נישט צום ערשטען מאל קומט אונז אויס אויפמערקזאם צו מאכען אויף דער בלאסער טע-טיגקייט פון הילף-קאמיטעט פאר די פליטים פון דייטשלאנד.

דער הילף-קאמיטעט ווי ס'ווייזט אויס, נעמט זיך אבער נישט שטארק איבער מיט די אויפ-פאדערונגען צו אקטיווער טעטיגקייט און צו דער נויט פון די אנטלאפענע און רואינירטע יודען פון היטלעריסטישען גיהנום.

ווי ווייט ס'דערגייט די אפאטיע פון דעם הילף-קאמיטעט, איז געווען אנצוזעהען פאלגענדען קאנדאליזען פאקט, וואס האט נעכטען פאסירט:

אין דער קיך פון „נותן לחם" עסען אנ'ערך הונדערט פליטים מיטאגען, פאר וועלכע דער הילף-קאמיטעט האט זיך מתחייב געווען צו צאה-לען.

ווען די פליטים זענען נעכטען געקומען צום מיטאג, האט מען זיי ערקלערט, אז זיי וועלען מעהר קיין מיטאגען נישט בעקומען. ס'האבען נישט געהאלפען קיין פראטעסטען פון די הונגעריגע יודען און די פליטים זענען אוועק אהן מיטאג.

ווי ס'האט זיך ארויסגעשטעלט, איז די סבה, וואס דער הילף-קאמיטעט צאהלט נישט דעם פעראיין „נותן לחם" די צוגעזאגטע סומע, אזוי, אז ביז איצט קומט דעם „נותן לחם" טויזענד זל. און היות ווי דער קאמיטעט האט די סומע נישט איינגעצאהלט, האט מען די הונדערט יודען צוגענומען דעם ביסען פון מויל.

דערשלאגענע זענען די פליטים נעכטען געקומען אין דער קהלה און געבעטען צו אינטער-ווענירען, ווייל זיי געהען ממש אויס פון הונגער אין דער קהלה האט מען זיי אבער ערקלערט, אז די קהלה „מישט זיך שוין נישט" און ממילא קען מען קיין געלד דעם קאמיטעט נישט געבען.

די פערצווייפעלטע יודען זענען געגאנגען פון דער קהלה צום פרעזעס בודזינער. דער לעצ-טער האט זיי געשיקט צום פרעזעס ד"ר ברוידע און אזוי ווי ד"ר ברוידע איז גראד פערריזט, זע-נען זיי ווידער אוועק צום ה' בודזינער און ווידער אין דער קהלה און דער סוף איז געווען, אז די הונדערט יודען האבען זיך נעכטען געלייגט שלא-פען מיט ליידיגע מאגענס.

מיר ווענדען זיך דערום צו די הערען, וואס שטעהען אין דער שפיץ פון דעם הילף-קאמיטעט: אדער זיין אקטיוו אין דער ארבייט, אדער-זיך אויפ-לעזען, און דאן וועלען די פליטים וויסען, אז זיי האבען זיך נישט אויף ווען צו פערלאזען.

—ס.

א שליח—אנ'עם הארץ

האט א כוח צו אוועקשיקען אויף יענער וועלט א לעבעדיגען מענשען

(2) אין פאזנאנסקי'ס שפיטאל איז געשטאר-בען א געוויסע ביילע קויפמאן פון זאוואדזקא 15.

די פערוואלטונג פון שפיטאל האט דעריבער איבערגעשיקט א מעלדונג צו דער משפחה פון דער פערשטארבענער.

דער שליח אבער, וואס האט געטראגען איבערגעבען די מעלדונג, איז נישט קיין גרויסער בריה אויף די שווארצע פינטעלעך, איז ער גע-קומען אויף זאוואדזקא 15 און א פרעג געטון ביים סטרוזש דארטען, וועמען מ'האט פון דעם הויז אוועקגענומען אין שפיטאל.

דארף זיך גראד טרעפען, אז פון דעמועל-בען הויז האט מען אויך אוועקגענומען אין שפי-טאל ארייין די פרוי פון א געוויסען י. א. און אז דער סטרוזש האט אהין געווענדט דעם שליח, און דער לעצטער האט אנגעזאגט די טרויעריגע בשורה, אז די קראנקע איז געשטארבען, איז גע-ווארען א גרויסע ילל׳ה און א חורבן אין דער שטוב — מען איז געלאפען אין שפיטאל אוועק צוזאמען מיט „חסד של אמת", און אז ס'איז שוין אלץ גרייט געווען צו טון דער פרוי פון י. א. „איהר רעכט", האט זיך ארויסגעוויזען, אז זי איז — ביז די 120 יאהר — גאר נישט געשטאר-בען, און אז עס איז איהר גאר בעסער...

די קבורה פון דער פאקטיש געשטארבענער ביילע קויפמאן איז דעריבער פארגעקומען מיט א פערשפעטיגונג.

פעטריקאווער שטאט-ראט האט זיך אליין אויפגעלעזט

(2) שבת אין אווענד איז אונטערן פארזיץ פון שטאט-פרעזידענט בראניסלאוו יאבלאנסקי, פארגעקומען א זיצונג פון פיעטריקאווער שטאט-ראט.

נאך דעם, ווי דער פארזיצער האט רעפע-רירט וועגען די אינוועסטיציע-ארבייטען פון דער שטאט-פערוואלטונג פאר דער צייט פון 1934 ביז 1938, איז דורך די ראטמענער פון פ.פ.ס., „בונד" און רעכטע פועלי-ציון אריינגעטראגען געווארען א דרינגענדער פארשלאג, אז — מחמת דעם, וואס די אויפזיכטס-מאכט איגנארירט די בעשלוסען פון שטאט-ראט, זאגען זיי זיך אפ פון זייערע מאנדא-טען.

דער פארזיצער יאבלאנסקי האט דאן דער-קלעהרט, אז די שטאט-פערוואלטונג האט בעשלא-סען צו סאלידאריזירען זיך מיט דער שטעלונג פון די אנגערופענע 3 קלובען, און דעריבער האט ער געהאלטען א געזעגנונגס-רעדע, וועלכע ער האט פערענדיגט מיט פאלגענדע ווערטער: „איך געזע-גען זיך נישט מיט אייך, נאר איך זאג — צום ווידערזעהען אין קומענדיגען שטאט-ראט!"

ווען פאהרט ארויס דער האנדווערקער-אויספלוג קיין רוסלאנד?

(2) כידוע, איז די רייזע פון דער האנד-ווערקער-דעלעגאציע, וואס דארף ארויספאהרען קיין סאוויעט-רוסלאנד, עטליכע מאל אפגעלייגט געווארען.

צום לעצטען מאל איז זי אפגעלייגט געווא-רען מחמת דעם, וואס די האנדווערקער-קאמער האט לעצטענס איהר גאנצע אויפמערקזאמקייט געלענקט אין דער ריכטונג פון דער נאציאנאלער הלוואה.

איצט איז דער ענין ווידער אקטועל געווא-רען און מארגען פאהרט וועגען דעם ענין ארויס א דעלעגאציע קיין ווארשא, וואו עס וועט ענט-גילטיג פעסטגעשטעלט ווערען דער טערמין פון דער נסיעה, וואס וועט וואהרשיינליך אויספאלען אויפ'ן 20 ד. ח.

פון דער לעצטער מינוט!

אין דער גאנצער שטאט איז א גרויסע פעראינ-טערעסירונג מיט די לאטען פון דער בעריהמטער קא-לעקטור ס. יאטקא (פיעטריקאווער 22 און 66) צוליב איהרע גרויסע און אפטע געווינסען. — אין צוזאמענהאנג מיט דעם נאהענטען טערמין פון דער ציהונג איילט יעדער צו פערזעהען זיך דארט מיט א לאס פון דער 1-טער קלאס, און איז קורצען וועלען זיכער פערגרע-סערן זיך די רייהען פון די צופרידענע און בעגליקטע.

וועגען געלט-איבערווייזונגען קיין סאוויעט-רוסלאנד

דאס איינאפעאישע ביורא פון „היאס", וואס געפינט זיך לעצטענס אין ווארשא נעמט אן אלע געלט-איבערווייזונגען צום „טארגסין".

דער אפאראט און די פערבינדונגען פון „היאס" איז די בעסטע גאראנטיע, אז די איבער-ווייזונגען ווערען אויסגעפיהרט פינקטליך. דער „היאס" גיט אכטונג, אז די בעטרעפענדע טארג-סינען זאלען מאכען די אויסצאהלונגען רעיעל און שנעל.

„היאס" נעמט אן די איבערווייזונגען צום „טארגסין" אויך אין זלאטיס.

כדי צו קענען איבערשיקען די געלטער צום „היאס" אהן א וועלכע עס איז קאסטען, איז געעפענט געווארען א קאנטא אין פ.ק.א.

פ.ק.א. - בלאנקען צום „היאס" קען מען בעקומען אומזיסט אין לאקאל פון „יעאס" גדאנסקא 40.

יודיש טעאטער „פילהארמאניע" נארוטאוויטשא 20

ארטיסטישע לייטונג: דוד זיידערמאן.

היינט, דינסטאג ווערט נישט געשפילט. מארגן, מיטוואך, 9 אווענט

שטורמישער ערפאלג! 1000-ער מענשען געהען אוועק אהן בילעטען

בראווא! בראווא! שרייט דער גאנצער עולם!

אלע זענען בעגייסטערט פון די אויפטריטען פון אונזערע ליבלינגע

חנה לערנער און דוד זיידערמאן

אין דער שעהנסטער אפערעטע

אונזער רבינ'ס הויף

וואונדערבארע אויסשטאטונג! כאר! — באלעט! 25 געזאנג און טאנץ

מיט'ן אנטייל פון די בעליבטע פרימאדאנע באדיא קארעבי.

בילעטען צו בעקומען אין קאסע פון טעאטער.

גרויסע יודישע פייערליכקייט לאדז—ווארשא—אטוואצק

ערעפנונג פון א נייעם פאוויליאן ביי דער סאנאטאריע „מרפא" אין אטוואצק, וואו עס ווערען געהיילט פיל לאדזער שווינדזוכט־קראנקע

אין דער אלטער און בעריהמטער קלימאטישער סטאנציע אין אטוואצק הינטער ווארשא איז זונטאג פארגעקומען א גרויסע פייערונג, אין וועלכער עס האבען זיך בעטייליגט פארשטעהער פון דריי יודישע קהלות, פון ווארשא, לאדז, און אטוואצק: עס איז געעפענט געווארען א נייער פאוויליאן פון דער סאנאטאריע צו היילען יודישע שווינדזיכטיגע „מרפא". דערביי האט זיך ארויסגעוויזען, אז לאדז איז אין דער שמחה געווען דער אנגעזעהענסטער און חשובסטער גאסט. און דאס נישט בלויז דערפאר, ווייל לאדז צוליב איהר בעזונדער'ס סאציאלע היגיענישע און וואוינונגס־בעדינגונגען א ספעציעל גינסטיגען באדען פאר שווינדזוכט, נאר צוליב דעם, ווייל לאדז ווייזט אויך ארויס א גרויסע זארגפעלטיגקייט לגבי איהרע קראנקע טובערקולאזע, וועלכע האבען נישט די מעגליכקייט זיך צו היילען פריוואט אויף איגענע קאסטען. א גרויסער טייל פון פאציענטען אין סאנאטאריע מרפה זענען לאדזער יודען, וועלכע ווערען אהין געשיקט אויף דער רעכנונג פון דער לאדזער קהלה און די קאסטען פון דער היילונג ווערען דורך דער לאדזער קהלה געדעקט מיט דער גרעסטער פינקטליכקייט, אזוי אז לאדז איז די הויפט־שטיצע פון דער סאנאטאריע.

עס איז דעריבער געווען פערשטענדליך דער אינטערעס וועלכען דאס יודישע לאדז האט ארויסגעוויזען צו דער פייערונג אין אטוואצק. צו דער פייערונג איז ארויסגעפאהרען א ספעציעלע דעלעגאציע פון דער לאדזער קהלה אין בעשטאנד פון פרעזעס דעפ. ל. מינצבערג, וויצע־פרעזעס ה. בערגער, סעקרעטאר פ. נאדעל און אין בעגלייטונג פון די רעדאקטארען לאזאר פוקס און פ. אפאטשינסקי. צווישען דעם גרויסען עולם חשובע ווארשאווער און אטוואצקער געסט, וועלכע זענען צו דער פייערונג געקומען האבען מיר געקאנט בעמערקען אויך א ריי(ה) אנגעזעהענע לאדזער כלל טוער, ווי דעם בעקאנטען פילאנטראפ ה' פ. גערשאווסקי, די אונמידליכע פרוי בענדער, וועלכע האט אויך אין „מרפה" געפונען א געביט פאר איהר וואוילטעטיגער ארבייט, דעם געוו. דירעקטאר פון לאדזער יודישען שפיטאל און איצט דירעקטאר פון יודישען שפיטאל אין ווארשא ד"ר א. גאלדמאן מיט דער פרוי, רעד. לאזאר קאהאן און אנדערע. פון די ווארשאווער געסט זענען געקומען פרעזעס פון דער יודישער קהלה אין ווארשא הער מאזור, וויצע פרעזעס ה' לערנער, לאוויק ביכאווסקי, דער בירגערמייסטער פון אטוואצק ה' גרודשינסקי, די רבנים גוטשעכטער און זעהמאן און פיל אנדערע.

ביים שעהנעם וועטער איז די פייערונג פארגעקומען אונטערן פרייען הימעל, וואו עס האבען זיך פאר אן אימפראוויזירטער „טריבונע" אויסגעזעצט די פערוואלטונג פון „מרפה" און די געסט. די פייערונג האט געעפענט דער עהרען־פארזיצער פון „מרפה" ה' גריצמאן, וועלכער האט ערטיילט דאס ערשטע ווארט דעם פארזיצער פון דער געזעלשאפט ה' קאווארסקי (?). עס זענען געהאלטען געווארען א ריי(ה) רעדעס, אין וועלכע די רעדנער האבען בעטאנט די גרויסע בעדייטונג פון „מרפה" איהר טעטיגקייט אין קאמף געגען דער אזוי פערשפרייטער קראנקהייט שווינדזוכט, וועלכע וויכט איהרע קרבנות צווישען אלע שיכטען פון דער בעפעלקערונג, אבער בעזונדערס צווישען די ארימע. ווינשענדיג ערפאלג דער געזעלשאפט „מרפה" אין איהר טעטיגקייט צו בעקעמפען טובערקולאז, האבען די רעדנער גלייכצייטיג געוואונשען, אז די טעטיגקייט זאל געקרוינט ווערן מיט דעם איהרעלען ערפאלג: ווען דער קאמף געגען טובערקולאז וועט ווערן איינגאנצען אן איבעריגער. אין פיל רעדעס איז בעטאנט געווארען דער צוזאמענבונד צווישען דער געזעלשאפט „מרפה" און דער שטאט לאדז און די פערדינסטען פון דער לאדזער קהלה ביים אויסהאלטען די דאזיגע אויסערגעווענליך נוצליכע אינסטיטוציע, וועלכע איז געבען דער געזעלשאפט „בריאות" די איינציגע ביי יודען אין קאמף געגען דער פערוויסטענדיגער קראנקהייט. עס האבען געגרוסט אויסער די דערמאנטע די הערען: וויצע־פרעזעס צוקער, בירגערמייסטער גרודזשינסקי, ד"ר ביכאווסקי אין נאמען פון „בריאות" הרב גוטשעכטער, הרב זעהמאן, ד"ר בלאך אין נאמען פון די דאקטוירים, וואס זענען בעשעפטיגט אין דער סאנאטאריע „מרפא", ד"ר פשיגאדא, איינער פון די גרינדער פון דער סאנאטאריע, די טעטיגע מיטגליד פון דער געזעלשאפט בלושטיין, גערווירץ און ליפשיץ, ה' ראסנער אין נאמען פון צענטראלען האנדווערקער פערבאנד.

ד"ר גאלדמאן האט אין זיין רעדע אונטערגעשטראכען די געזעלשאפטליכע בעדייטונג פון „מרפא" און איהר טעטיגקייט און די אויפטוען פון דער יודישער געזעלשאפט אין וועט־לויף פון „ארבייט" לויט דעם אויסדרוק פון מארשאל פילסודסקי.

פרוי בענדער האט פארגעלייגט אלס צייכען פון אנדענק פאר דער פייערונג צו פערלענגערן דעם אויפהאלט פון די קראנקע אויף א געוויסע צייט אין סאנאטאריום.

דעפ. פרעזעס מינצבערג ווייזט אן דערויף, אז די ערעפנונג פון דעם נייעם פאוויליאן קומט פאר אין א צייט פון אלגעמיינער ווירטשאפטליכער דעפרעסיע און דאס איז א בעזונדערע סאטיספאקציע. ער רעדט וועגען דער גרויסער בעדייטונג פון „מרפא" פאר לאדז, וואו די יודישע בעפעלקערונג איז אויסגעשטעלט דער אנשטעקונג מיט שווינדזוכט, לאדז בעציהט זיך דעריבער מיט גרויס ווארימקייט צו דער אינסטיטוציע, ווייל אונזער שטאט פערשטייט בעזונדערס שטארק דעם זין פון געדאנק וועגען היטען די קראנקהייט, כדי צו זיין געזונד".

עס האט אויך גערעדט א פארשטעהער פון די לאדזער קראנקע, וועלכע ווערען אויסגעהאלטען אין דער סאנאטאריע, ה' ראפאפארט, וועלכער האט אין נאמען פון די קראנקע געדאנקט דער געזעלשאפט „מרפא", דעם דאקטוירים פערסאנאל און ספעציעל דער יודישער קהלה אין לאדז פאר איהר זארג וועגען די קראנקע.

דעפ. מינצבערג האט אפגעגעבען אן ערקלערונג, אז צום אנדענק פון פייערליכען טאג, וועט פאר אלע לאדזער קראנקע, וואס געפינען זיך אין דער סאנאטאריע פערלענגערט ווערען דער אויפהאלט אויף צוויי וואכען.

פון פרעזידיום איז דאן געעפענט געווארען א זאמלונג לטובת דער סאנאטאריע און עס זענען געפאלען גאנץ היבשע שפענדען אויף א סומע פון עטליכע טויזענד זלאטעס. דער מאזור האט אין נאמען פון דער ווארשאווער קהלה געשפענדעט 500 זלאט. און 200 זל. פריוואט, פרעז. מינצבערג האט אין נאמען פון דער לאדזער קהלה געשפענדעט 300 זל. איניגע פון די אנוועזענדע האבען געמאלדען וועגען שפענדונגען אין דער פארם פון פערשידענע זאכען, וואס זענען נויטיג פאר דער סאנאטאריע, אזוי א שטייגער האט זיך ד"ר פשיגאדא אונטערגענומען צו שאפען פאר דער סאנאטאריע א רענטגען־אפאראט, עס זענען געשפענדעט געווארען קליידונג, מעבעל־איינריכטונגען א. א. וו.

דאן איז פארגעקומען דער פייערליכער ערשטער אריינגאנג אין נייעם פאוויליאן פון דער סאנאטאריע. אין כבוד פון איבערשניידען די בענדער, עפענען די טירען האבען זיך פון די לאדזער בעטייליגט פרעזעס מינצבערג, וויצע־פרעזעס בערגער, פרוי בענדער, און סעקרעטאר נאדעל.

אין בעגלייטונג פון די פערוואלטונגס־מיטגליעדער פון „מרפא" האבען די געסט און די פארשטעהער פון דער פרעסע זיך בעקענט מיט דעם נייעם און שפעטער אויך מיט די אלטע פאוויליאנען פון דער סאנאטאריע און זיך אינפארמירט וועגען דער טעטיגקייט פון מרפא בכלל. די סאנאטאריע בעשטייט איצט פון דריי פאוויליאנען, אין נייעם פאוויליאן זענען דערווייל געעפענט געווארען בלויז דער פארטער און דער ערשטער שטאק, ווען עס וועלען טעטיג זיין אויך דער צווייטער און דער דריטער שטאק, וועט דער פאוויליאן קאנען אויפנעהמען 50 קראנקע. אין דער סאנאטאריע ווערען אויפגענומען פריוואטע קראנקע לויט אן אפצאהל פון 165 זל. א חודש און קראנקע, וואס ווערען צוגעשיקט פון די קהלות, פאר 125 זל. א חודש, דערביי דעקט די לאדזער קהלה די גאנצע קאסטען, בעת די אנדערע, א שטייגער די ווארשאווער קהלה בעצאהלט ביים קראנקען אפ 70 זל.

ביי דער סאנאטאריע ארבייט א גרויסער מעדיצינישער פערסאנאל אונענטגעלטליך און דאס דארף מיט דאנק אונטערגעשטראכען ווערען, אבער דער געזעלשאפט קומט אויס זיך צו ראנגלען מיט די שטענדיגע דעפיציטען. אויך דער אויפבוי פון נייעם פאוויליאן, וועלכער האט אפגעקאסט א סומע פון הונדערט טויזענד זל. איז געווען פערבונדען מיט גרויס מסירת נפש, מען דארף דערביי בעמערקען, אז די לאדזער קהלה האט זיך אין דעם בוי בעטייליגט מיט א סומע פון דריי טויזענד זל.

דער נייער פאוויליאן מאכט אן אימפאזאנטען איינדרוק מיט זיינע גרויסע, גרוימע ליכטיגע און ציכטיגע זאלען, מיט דער מאדערנסטער הייגיענישער איינ(?)נוצונג פון די זאלען פאר די קראנקע און די געהילפס־צימערען. וואס עס בעדייט פאר א שווינדזיכטיגען קראנקען דאס פערברענגען זעקס וואכען אין מרפא (די לאדזער קהלה פערלענגערט געווענליך דעם טערמין פון אויפהאלט ביז צוויי חדשים אין דרינגענדע פאלען אויך מעהר) איז זיך לייכט פארצושטעלען לויט פאלגענדען פאקט: אין איינעם פון די פרויען זאלען ליגט א לאדזער פרוי. זי וואוינט אין א הילצערנעם בודקע־געוועלבעל, וואו מען קאן קוים אריינגיין, און אינאיינעם מיט איהר א פאמיליע פון זיבען פערזאן! עס איז דעריבער צו בעגרייפען דעם ליידענשאפטליכען בעגעהר, וואס ליגט אין דער קשה פון אלע במעט קראנקע, מען זאל זיי ערלויבען לענגער צו פערבלייבען אין דער סאנאטאריע ווייל אין גרעסטען טייל פאלען ווערט ביי די קראנקע, מעהרסטענטיילס שווערע פאלען פון פארגעשריטענער שווינדזוכט, דער מצב אזוי ווייט פערבעסערט, אז פיל קאנען זיך אפילו אומקעהרען צו נארמאלער ארבייט. דער אפעל פון די איבערגעגעבענע טוער פון דער אינסטיטוציע, אז די געזעלשאפט זאל איהר ארויסווייזען אויפמערקזאמקייט און אקטיווען אינטערעס איז דעריבער פולשטענדיג בעגרינדעט און בערעכטיגט.

די גרופע לאדזער קראנקע, וואס געפינען זיך איצט אין סאנאטאריום „מרפא" האבען ביי דער געלעגנהייט פון עפענען דעם נייעם פאוויליאן אונז איבערגעגעבען א בריף, אין וועלכען זיי דאנקען דעם פרעז. מינצבערג, וויצע־פרעזעס בערגער, סעקרעטאר נאדעל און דער פרוי בענדער פאר זייער טעטיגער ארבייט לטובת די קראנקע.

קלאנג־קינא־טעאטער
ZACHĘTA
זגערזשער 26
היינט און פאלגענדע טעג!
גרויסער דאפעלטער פראגראם!
I.
דער טראדיציאנעלער רוף פון אונזערע אבות איז שטארקער פונ'ם דורשט נאך בעריהמטקייט און געלט. א. ג.
סימפאניע פון זעקס מיליאן
אין די הויפט־ראלען: אירענא דונע און ריקארדא קארטעז.
II.
„DONOVAN"
אין די הויפט־ראלען:
Richard Dix און Borys Karloff.
אנהויב פון די סעאנסען טעגליך 4.30 נ"מ
שבת און זונטאג—12.30 א זייגער בייטאג

די גרויסע געווינסען: 300.000 זל. 100.000 זל.
75.000 „ 50.000 „
און א סך אנדערע געווינסען זענען געפאלען לעצטענס אין דער גרעסטער אין פוילען קאלעקטור פון
J. WOLANOW Łódź, Piotrkowska 11
„ Piotrkowska 72
P. K. O. 141.795
מיר ראטען דעריבער אלע צו קויפען לאסען צו דער 1-טער קלאס אין דער קאלעקטור פון WOLANOW
[illegible] ווערט אויסגעשיקט תיכף נאכ'ן איינצאהלען דעם בעטראג אויף קאנטא פון P.K.O. 18.814
פרייז פון 1/4 לאס 10 זל.; 1/2 לאס 20 זל.; א גאנץ לאס 40 זל.
בעמערקונג: צוליב דער גינסטיגער ענדערונג פון שפיל־פלאן פון דער 28-טער לאטעריע, שיקען מיר ארויס יעדען אינטערעסענט פראספעקטען גאנץ אומזיסט.

ר. איזראעל

דירעקטאר אדאלף גאלד

סענסאציאנעל־שפאנענדער ראמא פון יודישען לעבען

63

איצט ערשט האט די פרוי גאלד אלץ פערשטאנען, זי האט פערשטאנען וואס מ'האט ביי טאטען צוגערויבט. זי האט פערשטאנען פארוואס טאטע האלט אז מ'האט איהם צוגערויבט זיין צוקונפט, זיין גליק, זי האט גארנישט געקענט ענטפערען, זי איז דאך נאר געווען א פאסיווע צושויער, דאס איינציגע וואס זי האט געהאט צו טון איז געווען דאס, אז זי האט זיך שטארק צעוויינט אויף איהר שרעקליכען גורל. זי האט געווארט אויף א טרייסט־ווארט פון טאטען, דאס ווארט איז אבער נישט געקומען. טאטע איז געווען אין דעם מאמענט אונבעהאלפען ווי א קליין קינד. ער האט קיין שום עצה נישט געהאט, ער האט זיך דערנעהנטערט צו דער פרוי גאלד, ארויפגעלייגט לייכט די האנד אויף איהרע האהר און אזוי געשטאנען א לאנגע ווייל(ע) אונבעוועגליך, פרוי גאלד האט נישט פראטעסטירט צוליב זיין פאמיליארישקייט, ביידע מענשען האט איצט פעראייניגט א בשותפותדיג אומגליק.

— צי זענט איהר מיר מוחל דאס אלץ וואס איך בין ביז איצט געגען אייך בעגאנגען?

— איך האב אייך נישט וואס מוחל צו זיין און וואס נישט מוחל צו זיין, האט פרוי גאלד געענטפערט, איך ווייס, אז איהר האט געהאט א גוטע כוונה, אבער וואס קומט ארויס דערפון....

— יא, איך האב געהאט א גוטע כוונה, אבער איך בין געשטראפט געווארען דערפאר ווייל איך האב זיך געוואלט נעהמען אליין די גרעסטע בעלוינונג פאר דער ארבייט, וואס מ'קען זיך נאר אליין פארשטעלען פאר דער ארבייט פון מיין גאנץ לעבען. איך האב נישט געטאר(ט) זיין אזוי עגאאיסטיש איך האב נישט געטארפט מיר אליין צו בעשטימען אזא בעלוינונג, און איצט איז אלץ אויס, איך מוז זיך אפזאגן איינגאנצען פון מיין פריוואטען לעבען, רעזיגנירען פון מיין רייכטום און פון מיין כבוד, איך האב נישט געקענט דערגרייכען מיין פערזענליך גליק....

— פארוואס זאלט איהר אזוי רעדען? איהר זענט נאך גענוג יונג, אז איהר זאלט זיך נישט אפזאגען פון אייער פערזענליכען גליק.

— וואס הייסט גליק? ביי יעדען מענשען איז גליק גאר עפעס אנדערש. ביי איינעם הייסט גליק — געלט, ביים צווייטען — כבוד, ביים דריטען — פאמיליען־לעבען, ביים פירטען — עפעס אנדערש, פאר מיר האט געהייסען גליק....

— און ביי אייך וואס האט געהייסען גליק?

— פאר מיר האט געהייסען גליק, צו בעזיצען אייך, פרוי גאלד.

די פרוי גאלד האט זיך געריכט אויף דעם דאזיגען ענטפער, דאך האט זי געשטעלט די פראגע, ווייל דאס האט זי געשמייכעלט.

— אבער וואס איז די פעולה האט טאטע ווייטער גערעדט, אז דעם גאנצען בנין וואס איך האב געבויט איז פונאנדערגעפאלען, אז איצט האב זיך אלץ פערלוירען... און א חוץ דעם דער אימער אדאלף, דער אומשולדיגער מענש, וועלכער איז געפאלען א קרבן פון א בלינדע אויסוואורפען, פון פערברעכער. וועלכע האבען פערלייגט א בעק געגען איהם און איהם אומגליקליך געמאכט צוליב א קאפריז פון א דאמע.

— פון א דאמע? וועגען וועמען רעדט איהר דאס, הער טאטע.

— ענטשולדיגט, איך האב זיך ארויסגעכאפט מיט א ווארט. וועלכעס איך האב אפשר נישט געדארפט ארויסרעדען, שוין צוליב מיינע קורטואזיע.

— ניין, איהר דארפט דאס מיר יא זאגען, איך וויל מיט אייך זיין זעהר אויפריכטיג, דוכט זיך מיר, אז די בעציהונגען וואס האבען זיך איינגעשטעלט צווישען אונז ערלויבען מיר דערויף, מיין אדאלף האב איך שטארק געליבט, איך ליב איהם נאך איצט אזוי, אז איך בין גרייט זיך אליין מקריב צו זיין, נאר כדי איהם צו ראטעווען. דערמאלט ווען איהר האט מיר געמאכט דעם פארשלאג: און מיר געשטעלט א פריזע, פאר וועלכען איך קען ראטעווען אדאלף'ן, איז מיר די גאנצע געשיכטע אויסגעקומען אביסעל קאמיש, אבער ווען איך האב זיך אין דעם איינגעטראכט און ניכטער בעהאנדעלט די פראגע, איז מיר אלץ אויסגעקומען לאגיש און ערליך. פון איצטער זייט, דעריבער האב איך גלייך דערויף מסכים געווען. איך האב אויפריכטיג דערציהלט וועגען מיין געשפרעך מיט אדאלפ'ן אין דעם ענין. דעריבער האב איך איצט דאס רעכט צו פערלאנגען, שוין דעמאלט ווען יעדע האפנונג צו ראטעווען מיין מאן איז פערלוירען געגאנגען, אז איהר זאלט מיר זאגען אלץ וואס איהר ווייסט וועגען אדאלפ'ן אין צוזאמענהאנג מיט דער טראגעדיע וואס עס צוזאמען מיט מיר און מיין קינד האבען איבערגעלעבט.

— איהר זענט גערעכט, פולשטענדיג גערעכט, אבער אויך איך האב מיינע סיבות צוליב וועלכע איך קען נאך נישט ביז'צ'ן (?) בעסטען ווילען, איך דערציהלען אלץ וואס איך ווייס וועגען דעם. די איינציגע טרייסט האב איך נאך פאר אייך, אז אדאלף איז באמת אומשולדיג. אויף אזויפיל ווען עס האנדעלט זיך וועגען דעם פערברעכען וואס מ'ווארפט איהם פאר...

— און אין עפעס אנדערש איז ער יא שולדיג?

— דאס איז שוין אן ענין ווי איינער פערקוקט זיך דערויף, ביי איינעם הייסט דאס א חטא, ביי דעם צווייטען נישט, יעהענעפאלס האט ער מיט'ן שטראף־קאדעקס גארנישט צו טון.

— דאס טאקע וואלט איך געוואלט וויסען, מיין בעציהונג צו אדאלפ'ן וועט צוליב דעם נישט אנדערש ווערען.

— ארימע פרוי גאלד, איך פיהל מיט אייך שטארק מיט, גלויבט מיר אז איך וויל אייער טובה, איהר דארפט דאס אליין פערשטיין, איך בין קיינמאל נישט געווען אזוי דרייסט צו אייך ווי אין איצטיגען מאמענט, איך האב אייך שוין געזאגט מיט האלבע ווערטער אז איך ליב אייך, אז איך האב מיין צוקונפט און גליק אפהענגיג געמאכט דערפון, צי איהר וועט זיין מיינע אדער נישט. איך האב זיך אבער געטעטשעט דערמיט אז איך בין א שלימזל אז איך האב מיין לעבען פערשפילט, דעריבער האב איך געליטען לאנגע יאהרען און פאר קיין איינציגען מענש אין דער וועלט מיינע ליידען נישט דערציהלט און איך האב אייך געמאכט מיין בעריהמטען פארשלאג, האב איך אייך נישט שאנשירט, ווי איהר האט דאס אנגענומען, איך האב איינגעזעהען אז טראץ דעם וואס אדאלף גאלד איז אין דעם פערברעכען וואס מ'ווארפט איהם פאר נישט שולדיג, קענט איהר מיט איהם זעהר נישט צוזאמענלעבען.

— פארוואס? דאס איז פאר מיר וויכטיג עפעס א נייעס פארוואס זאל איך נישט קענען מיט אדאלפ'ן מיט דעם פאטער פון מיין קינד, ווייטער צוזאמענלעבען?

— ס'איז פאראן א סיבה דערביי, א סיבה וועלכע ס'איז מיר שווער אייך איבערצוגעבען.

— אבער פארוואס? איהר מוזט מיר דאס איבערגעבען.

— דאס איז דערפאר ווייל אדאלף איז שווער קראנק.

(פארטזעצונג קומט).

היט זיך פון טיפוס!

(א פאר ווערטער צום גייגעז טיפוס־טאג) *)

פון דר. משה וואלפסאן.

ווען מיר רעדן דא יועגען טיפוס, וואס הערשט ביי אונז אין שטאט און אין פיל שטעט פון אונזער לאנד, יעהען זומער, און די שפעטערע זומער־חדשים, מיינען מיר דעם אזוי־גערופענעם בויך־טיפוס, און נישט די אנדערע ארט טיפוסען, ווי פלעק־טיפוס אדער „פאווראטני" טיפוס, וועלכע האבן פאר אונז איצטיגען מאמענט קיין גרויסען אינטערעס, ווייל דאס זענען קראנקהייטען, וועלכע פערשפרייטען זיך מייסטענס אין קריגס־צייטען און יעצט טרעפען די זעהר זעלטען.

דער בויך־טיפוס דאגעגען קומט ביי אונז פאר מאסענוויין און זיין בעקעמפונג האט א גרויסע געזעלשאפטליכע בעדייטונג. ווייל דאס איז אזא קראנקהייט, וועלכע הערט ביי אונז קיינמאל אינגאנצען נישט אויף. וועלכע פערשפרייט זיך מייסטענס צווישען מענשען אין מיטעלען עלטער און רייסט ארויס דעם מענשען פון זיין סביבה. מאכענדיג איהם אונפעהיג צו פראדוקטיווער ארבייט אויף א לענגערע צייט — פון 4—8 וואכען, א חוץ דעם זענען אויך די טויטפאלען ביי טיפוס גאר נישט אזא זעלטענע ערשיינונג.

כדי צו קענען מיט ערפאלג די קראנקהייט בעקעמפען מוזען מיר וויסען פון וואנען זי שטאמט ווי אזוי זי ווערט פערשפרייט, וועלכע ערשיינונגען העלפען איהר זיך צו פערשפרייטען, און וואס איז פאר דער קראנקהייט שעדליך.

דער טיפוס איז א קראנקהייט, וואס ווערט אנגערופען אינפעקציע, ד.ה. זי ווערט ארויסגערופען דורך אזוי־גערופענע באקטעריעס, די באקטעריע פון טיפוס איז ענטדעקט געווארען דורך דעם געלערנטען עבערט, און ווערט אויך אנגערופען אויף זיין נאמען. קיין מענש קאן נישט קראנק ווערען ווען ער נעהמט אין זיין קערפער נישט אריין די עבערט־באצילען. עס זענען אבער פערהאן מענשען, וועלכע האבען אין זיך די באקטעריען און ווערען נישט קראנק, דאס הענגט אפ פון דעם אויף ווידער־שטאנד פון דעם מענשען איז בכלל קרעפטיג און געזונד און דאס האט אויך א גרויסע בעדייטונג אין דער פערשפרייטונג פון דער קראנקהייט ווייל ווי מיר וועלען זעהען ווייטער, קענען אזעלכע מענשען וועלכע האבען אין זיך די טיפוס־באקטעריען און זענען אליין נישט קראנק — דאך פערשפרייטען דורך פערשיעדענע וועגען די קראנקהייט אויף זייער אומגעבונג.

די באקטעריען פון טיפוס, וועלכע דרינגען צוערשט אריין אין בלוט פון דעם קראנקען דורך זיין מאגען און געדערעם, פערלאזען דעם מענשליכען קערפער דורך זיין אורין, שטולגאנג, דורך זיין פליגמע, שווייס און דורך אלע פראדוקטען, וועלכע דער מענש גיט פון זיך ארויס און פער־שפרייט דערביי די קראנקהייט מיט א שטארקער שנעלקייט, אויב די מענשען וועלכע בעגעהען זיך מיט דעם קראנקען, זארגען נישט, אז דאס זאל נישט געשעהען, (ווי אזוי צו זארגען וועלען מיר אנ־געבען שפעטער).

די וועגען פון פערשפרייטונג פון דער קראנקהייט זענען זעהר ליכטע ווען אין א פאמיליע גע־פינט זיך א קראנקער און זיין בני בית ריהרט איהם אליין אן — אדער ריהרען אן צום ביישפיל דאס גע־שיר, וואס ער בענוצט, קלעפט זיך צו זייערע הענט אן א גרויסע מאסע פון מיליארדען באקטעריען. יע־דער פון די מענשען קומט אין בעריהרונג מיט אנ־דערע מענשען, אדער מיט פערשידענע געגענשטענ־דען פון טאג־טעגליכען געברויך ווי פרוכטען, ברויט, זעמעל א. ד. גל. טראגען אויף זיי אריבער די באקטעריען און פערשפרייטען אזוי ארום די קראנקהייט.

נאך לייכטער מאכען עס אזעלכע מענשען ווע־גען וועלכע מיר האבען פריהער דערמאנט און וועלכע זענען אליין נישט קראנק און ווייסען גאר נישט אז זיי זענען געפעהרליך פאר דער אומגע־בונג.

א גרויסע ראלע ביי דער פערשפרייטונג פון טיפוס שפילען די פליגען. ווייל אריבערפליהענדיג איבער פערשידענע ערטער, וועלכע ענטהאלטען אין זיך די באקטעריעס פון טיפוס, טראגען זיי דאס דאזיגע אריבער אויף אלערליי לעבענסמיטעל און זאכען.

דאס זענען אין אלגעמיין די וועגען, וועלכע דינען צו דער פערשפרייטונג פון דער קראנקהייט. עס זענען אבער דא אין דער נאטור מיטלען פון טאג־טעגליכען געברויך, דורך וועלכע די קראנק־הייט ווערט ספעציעל לייכט פערשפרייט, דעם ער־שטען פלאץ פערנעהמט דא דאס וואסער, וועלכע מיר טרינקען און מיט וועלכע מיר וואשען זיך. דאס מוז אבסאלוט מעהר ערקלערט ווערען. די פער־שידענע אויסשיידונגען פון דעם קראנקען ווערען דאך, ווי בעוואוסט ארויסגעגאסען אין די קלאזעט־גרוב. אויב דער ברונען אין הויף געפינט זיך נישט ווייט פון קלאזעט־גרוב, און אויב דער גרוב איז נישט גענוג איזאלירט, לאזען איהרע ווענט אדורך, די באקטעריען פון טיפוס אין דעם באדען, דורך וועלכען זיי דרינגען אריין אין ברונען און דאן גע־העט די שווער פראנק און פריי איבער אלע רעהרען, דורך די קראנקע און פערשפרייטען די קראנקהייט.

די דאזיגע ערשיינונג איז בעזונדערס וויכטיג אין אונזער שטאט וואו עס איז נישטא קיין צענטראלע וואסערלייטונג און וואו די קאנאליזאציע איז נאך אזוי ווייניג פערשפרייט, דורך דעם ערקלערט זיך אויך וואס מיר בעמערקען עס אין אונזער שטאט אזא עפידעמיע פון טיפוס פערשפרייטען זיך ביי אונז מייסטענס מאסענווייז אין א הויף וואו דער קלאזעט־גרוב און דער ברונען זענען נישט אין ארדנונג, ווייזט זיך דארט א פאל פון טיפוס, קאן מען זיין זיכער, אז אין פערשידענע וואוינונגען פון דעמזעלבען הויף וועלען קראנק ווערען אויף דער קראנקהייט מענשען, וועלכע האבען אפילו אייבער דעם אנדערען קיינמאל אין זייער לעבען נישט געזעהען. די אנשטעקונג קומט דאביי פאר דורכ'ן וואסער.

אויסער דעם וואסער, ווערט די קראנקהייט פערשפרייט דורך פערשידענע נאהרונגס־מיטעל, וועלכע ווערען פערקויפט אין אפענע געוועלבער, אדער אויף די מערק, דאס ערקלערט זיך דורך דעם, ווייל אין אזעלכע ערטער האבען די קויפער א שטענדיגע געוואוינהייט אנצוריהרען מיט די הענד זאכען וועלכע זיי געהען קויפען און איידער די קויי־פען די דורך אזעלכע צעהן און ביי וויס אויב פען א זעמעל, א קילא עפעל, אדער א לעבעל ברויט די אדער יענע פרוי, וואס קומט אין געוועלב אדער אין מארק איז נישט געקומען אין בעריהרונג מיט א קראנקען אויף טיפוס.

מיר האבען דא אלזא אנגעגעבען די הויפט־וועגען דורך וועלכע די ערנסטע קראנקהייט ווערט פערשפרייט צווישען דער בעפעלקערונג פון די גרויסע און קלענערע שטעט.

(ענדע קומט)

*) צוגעשיקט דורך דער געזעלש. „טאז" אין שייכות מיט'ן היינטיגען „גייגען־טיפוס־טאג"

חול־המועד'ניקעס אין לאדז

אויפגעכאפט און פערנאטירט אויף די לאדזער גאסען

פון אב־בעק.

אויף די גאסען איז לעבעדיג, יודען אין די שבת'דיגע בגדים. יודענעס אויסגעפוצט אין נייע קליידער, מיט נייע גלאנציגע שיטלען, מיט ווייסע שריבהען, יונגע ווייבלעך מיט פריש־געשוירענע פאליטשקעס, מיט לעקעלעך פון ביידע זייטען, פראווינצער חתנים מיט לאדזער כלות (אדער פערקעהרט). פון צייט צו צייט לויפט די גאס אדורך א יוד מיט א לולב מיט אנ'אתרוג, דער יוד געהט פארזיכטיג, דער פיטום זאל חלילה נישט בער־ריהרט ווערען....

דער עיקר איז א "רוך" אין דער יודישער גע־גענד, בפרט אויף דער נאוואמיעיסקא, וואו די סוחרים שטעהען פאר די קראמען און קוקען־אויס די חול־המועדניקעס, און זעהט מען א בחור מיט א נייעם פאלטא, מיט א ניידען האלז־טיכעל אויפ'ן האלז און מיט א נייעם שירם אין דער האנד, און ווער שמועסט נאך, אז דער דאזיגער „פאיעט" געהט געאָרעמט מיט א כייכעל און רעדען „פויליש" ווערט א „טרעוואגע" אויף דער נאוואמיעיסקא מ'רייסט און מ'פליקט זיי פון אלע זייטען:

— יונגערמאן, א פוטער־קראגען! שפאט ביליג!

— פאנצעקע, א פאפיעראסען־טאש, א גוט זייגער'ל.

— סחורה אויף א קאסטיום.

— ווינטער־יועש, א גוט סוועטערל, א פולאווער

— אלץ „נא באנקראט!"...

— פריילינ'שי, א פאר שניעגאווצעס. האקען, עלעגאנטע רעפארמעס. — ניט־טאפ.

— פראשען פאנא, ביי מיר בעקומט איהר דעם אמת'ען ווינטער־מאנטעל. אייער כלה וועט אויס־זעהען אין מיינעם א פאלטען ווי אסתר המלכה.

— און אפשר דאס אויך נישט — שלעפט זיי אוועק א קאנקורענט פון א צווייטע קאנפעקציאנס־קראם — קומט מיט מיר, איך האב די נייעסטע פאר־ריזער מאדעלען — אט אזא „גערעג" געהט אויף דער נאוואמייסקא גאס אויף די חול־המועדניקעס.

חול־המועד איז דער „הויך־סעזאן" אין די טעאטערען און קינאס. די לאדזער חתנים (אדער כלות) בעווייזען זיך מיט זייער „גרויס שטעטישקייט" און די פראווינצער בעוואונדערען גאס וואונדער און די חידושים פון דער גרויסער שטאט.

דער פראווינצער חתן!

פון דער באהן געהט דאס „פארעל". ער אין לאנגען שווארצען טוכענעם פאלטען מיט א ברייטען סאמעטענעם קאלנער, א נייע טוכען היטעל, מיט לאנגע הויזען — „פא וואר־שאווסקו"... אין איין האנד טראגט ער א שווערע וואליזקע מיט א שבירעל פערבונדען, אין דער צווייטער האנד — א שירם מיט א שטעקען צוזאמענגעבונדען.

זי, א לעבעדיג צאפעלדיג מיידעל, מיט גע־פארבטע ליפעלעך, מיט אונטערגעשווארצטע אויגען זי „שיסט" מיט די אייגעלעך, און ער... קוקט אין הימעל אריין, זי רעדט „פא פאלסקו" און ער.... שוויגט.

נעבען וואקזאל פון דער ווארשאווער באהן בלייבען זיי ביידע שטעהען.

— וואס איז דאס? וואס איז דא עפעס, פרעגט ער אזא מושב אין מיטען גאס? —

— דא מאכט דער מאגיסטראט א סקווער — האט זי געענטפערט.

— און וואס האט מען עפעס איינגעלעגט דאס רעגאווע הויז? — פרעגט ער ווייטער,

— דאס הויז האט געשטערט, ס'איז געווען א קלין אין דער מיטען נו האט עס דער מאגיסטראט אפגעקויפט און איינגעלעגט.

— אוי... אוי.. אזעלכע לאדזער הולטייעס! נעהמען א הויז און עס איינוואליען — מ'איז דאך בפירוש עובר אויף בעל תשחית!..

די פראווינצערין איז קינא

א לאדזער בחור „אפראשעט" זיין פראווינצער כלה אין א קלאנג־קינא. ביידע זיצען זיי אין דער „פאטשעקאלניע" און ווארטען ביז דער סעאנס וועט זיך ענדיגען.

— דאלסט מיר געזונד זיין, הענעך, פאר דעם זיצען אויפ'ן שטרויענעם שטוהל בעצאהלט מען געלד? — האט זיך די כלה געחידושט.

— געה שוין, געה. האט דער גרויסשטעטישער חתן איהר ערקלערט — דאס ריכטיגע וועט מען ערשט זעהען אין דער „סאלע".

זיצען ביידע אין קינא, ס'געהט אנ'אמעריקא־נער פילם, זי זיצט מיט אנ'אפענעם מויל און וויל כאפען א ווארט.

פלוצים ווערט זי אין כעס און גיט א זאג

— הענעך, פאלג מיך — קום!

— פארוואס? חידושט זיך דער חתן.

— אז איך פערשטיי נישט אין ווארט. אין לאדז הייסט דאס געוועזן? ביי אונז אין כעטשין, הייסט דאס — געפאנגפעט... פאר צווייטענס, האב איך ליב צו זעהען לעבעדיגע מענשען, נישט אויף דער פלאכטע!..

א פראווינצער „פארעל"

פאר דער „דשעמיאנסקע" צוקערניע אויף דער פיעטריקאווער גאס שטעהט א יוד מיט א יודענע און חידושן זיך:

ער: וואס זאל דאס בעדייטען? מענשען זי־צען אויף דער גאס ביי טישלעך און עסען

זי: ס'מוז זיין א סוכה.

ער: ממה נפשך: איז דאס א סוכה, טא באר וואס עסען די אהן די היטלעך? איז עס ווידער נישט קיין סוכה, טא פארוואס עסען זיי אויף דער גאס? פאר דעם זעלבען געלד, קענען זיי דאך זי־צען אין דער שטוב?...

זי: און פארוואס זיפען זיי עפעס „ליך" דורך א שטרוי?

ער: מסתמא איז אין דעם רע לאדז אזא מדע אז ליך דיפט מען נישט מים א לעפעל. נאר מיט א שטרוי!....

אין לאדז איז לעבעדיג, יום־טוב אין דער וואָ־כען — חול המועד אין שטעטעל!

דער חרם פון רבנו גרשם

דער פערבאט אויף צוויי ווייבער — פון ב. ערד

רבנו גרשם איז געווארען ווייס ווי קרייד, ווי האבען זיי זיך דערוואוסט דעם סוד? ווער איז דאס געווען דער קלוגער מאן, וואס האט עס געוואוסט? איז דאס נישט געווען מעליטשא? האט זי איהם פערראטען? פאר שרעק האט ער פערלוירען דאס לשון.

— שווייגסט, ביזט זיך מודה? — האט מיט א שטימע פון א זיגער געפרעגט דער שרעקליכער יאהאן.

רבנו גרשם האט זיך געשטארקט און מיט א פעסט קול געזאגט, אז ער איז אומשולדיג, ער וויל נאר וויסען ווער עס האט זי געזאגט ווי צו וועגען דעם שטוהל.

יאהאן האט דעם יודען געוואלט איינגאנצען צעברעכען האט ער אנגעגרייט פאר איהם א ביטערע איבערראשונג. ער האט געגעבען א וואונק און זיין פלימעניק מיכאאיל איז צוגעקומען, שטילערהייט האט ער געזאגט רבנו גרשמען אז מעליטשא האט איהם אויסגעזאגט דעם סוד.

— זי האט מיך ליב געהאט נאך איידער זי האט מיט דיר חתונה געהאט, און זי לעבט איצט מיט מיר ווי מאן און ווייב — האט מיכאאיל צוגע־געבען.

— ביזט א ליגנער — האט רבנו גרשם געשריגען, — טראכסט אויס אויף איהר א בלבול. און דער אויסוואורף מיכאאיל האט פערשייט געלאכט איהם אין פנים אריין און געזאגט:

— ווילסט א סימן? וואו איז דער רינג, וואס דער קייזער האט דיר געגעבען א מתנה? מעליטשא האט איהם ביי דיר צוגענומען און מיר אוועקגע־שאנקען, איצט גלויבסטו שוין, דו נארישער יודי?

רבנו גרשמען איז געווארען פינסטער אין די אויגען. מיט די לעצטע כוחות האט ער זיך גע־שטארקט ער זאל נישט פאלען אין חלשות, און דער שרעקליכער יאהאן האט איהם געפרעגט, צי ער איז זיך מודה, אזו רבנו גרשם האט געענטפערט אז ער איז אומשולדיג.

— אלץ איינס — האט דער צורר געזאגט? — ביזט א גנב, און איך פערמשפט דיך צום טויט. וועסט געהאנגען ווערען אויפא תליה ווי אלע גנבים.

און אלע ריכטער האבען מסכים געווען אויף דעם אורטייל.

אז דבורה האט שוין געוואוסט ווער עס איז שולדיג אין איהר מאנס אומגליק, איז זי אוועק צום פאלאץ און געווארט ביז די פרינצעסין וועט אר־רויספאהרען אויף איהר שפאציר, לאנג האט זי געווארט, און ענדליך האט זיך בעוויזען דער פרינ־צעסינס קארעטע, מיט פיער פערד ווי די לייבען, דבורה האט זיך א ווארף געטון פאר די פערד.

איז הונגער־טורעם

ווען דבורה האט זיך געווארפען פאר די פערד האט זי נאר איין ווארט אויסגעשריען: „העלף"! און זי האט געחלשט. דער אנטרייבער האט קוים איינגעהאלטען די פערד, די זאלען זי נישט צעטרע־טען, דבורה איז דערווייל געקומען צו זיך און די פרינצעסין האט ארויסגעשטעקט דעם קאפ פון קארעטע און זי געפרעגט ווער זי איז. ווען זי האט געהערט ווער זי איז האט זי איהר גלייך אריינגענו־מען אין דער קארעטע און דבורה האט מיט ביטערע טרערען איהר אלץ דערצעהלט.

די פרינצעסין איז שוין נישט געפאהרען שפא־צירען, זי האט זיך גלייך אומגעקעהרט און פאר לאנג אריין צום קייזער און געזאגט, אז זי וועט נישט אפטרעטען ביז ער וועט נישט בעגנעדיגען דעם וואונדערליכען מאן וואס האט געראטעוועט איהר לעבען.

לאנג איז דער קייזער געווען איינגעשפארט, בעגנעדיגען איהם האט ער אבער פאר קיין כאל נישט געוואלט, ער וועט איהם שענקען דאס לעבען, ער וועט אבער לעבענסלאנג מוזען זיצען אין גע־פענגעניש, די פרינצעסין האט געזעהען אז דער קייזער איז איינגעשפארט, האט זי געטראכט: גיט וואס ער וועט בלייבען לעבען, א שטיקעל צייט וועט אריבער וועט זי פועלען ביים קייזער ער זאל איהם אינגאנצען בעפרייען.

נאר דא האט דער צורר יאהאן אפגעטון א נייע נידערטרעכטיגקייט, אנשטאט צו לאזען רבנו גרשמען אין געפענגניש, האט ער איהם פערשיקט אין הונגער־טורעם, און לויט די געזעצען פון לאנד האט אפילו דער קייזער נישט געקאנט בעפרייען איינעם וואס איז געזעסען אין הונגער־טורעם, דער ארעסטאנט האט דארט נישט געקריגען קיין עסען און ער איז דארט געזעסען ביז ער איז גע־שטארבען פאר הונגער, און שפעטער האט מען איהם ארויסגענומען און געווארפען פאר די הינט.

דבורה האט געהערט אז איהר מאן איז אין הונגער־טורעם, האט זי בעשלאסען צו שטארבען פון הונגער לעבען איהם. איז זי אוועק צום הונגער־טורעם, קיין לעבעדיגער מענש איז נישט בעווען ווייט ארום.

— מיר וועלען נישט שטארבען — האט ער זי געטרייסט — מיט גאט'ס הילף וועלען מיר באן לאנג לעבען. דו ברענג מיר נאר א פעקעל יידער־נעם פאדעם און א פעקעל פלאקסענעם פאדעם, א שטיקעל פוטער און א האלץ־ווארעם.

ווי לאנג דער גאנג האט געדויערט, איז געווען צוריק מיט די אלע זאכען, און רבנו גרשם האט צו איהר אזוי געזאגט:

— בעשמיר דעם האלץ־ווארעם מיט פוטער. בינד איהם צו צום זיידענעם פאדעם און לאז אר־רויף דעם ווארעם אויף דער וואנד, אונטער איהם לעג צו א זשוק, דער זשוק וועט זיך יאגען נאך דער פוטער, וואס וועט זיין אויפ'ן האלץ־ווארעם. וועט דער ווארעם אנטלויפען פון איהם און קריכען גלייך ארויף צו מיר, און ער וועט מיר ברענ־גען דעם זיידענעם פאדעם. און שפעטער וועט גאט העלפען.

זי האט געטון ווי ער האט זיי געהייסען, און באלד האט רבנו גרשם געהאלטען איין עק פון זיידענעם פאדעם אין האנד און דער אנדערער עק פון פאדעם און געווען אויף דער ערד, לעבען דבורה'ן, איצט האט די שוין אלץ פערשטאנען.

זי האט צוגעבונדען צום זיידענעם פאדעם דעם פלאקסענעם, און ער האט אויך איהם ארויפגעצויגען און א סך שטריק און ער האט אויסגעפלאכטען א לאנגען פעסטען לייטער, און דבורה איז ארויף צו איהם.

— געהען א שיף, וואס געהט נאך אויסלאנד. און בעשטעל צוויי פלעצער, פאר מיר און פאר דיר, און אז אלץ וועט זיין גרייט וועסטו מיר ברענגען פרויען־קליידער, איך זאל זיך פערשטעלען פאר א פרוי, מען זאל מיך נישט דערקענען.

אין א שעה ארום איז שוין רבנו גרשם פער־שטעלט פאר א פרוי מיט דבורה'ן געזעסען אויף דער שיף.

אז זיי זענען אנגעקומען קיין מאינץ איז די די גאנצע שטאט געגאנגען אנטקעגען. און זיי אויפגענומען מיט גרויס כבוד.

רבנו גרשם האט איינגעזעהן ווי שלעכט עס איז צו האבען צוויי ווייבער, און ער האט גערופען א גרויסע אסיפה פון די רבנים פון לאנד און ארויס־געגעבען דעם חרם אז מען טאר נישט נעהמען קיין צוויי ווייבער און דאס פאלק האט זיך צוגעהערט צו זיינע ווערטער און פאלגט איהם ביז'ן היינטיגען טאג.

(סוף).

האנדווערקעריי און האנדעל

דאס רעגולירן פון רעכטליכען צושטאנד פון דער כאלופניקעס-האנדווערקעריי

אלגעמיינע בעמערקונגען און בעשטימונגען

פון אדוו. יוסף ווייצמאן.

II.

דער זעלבער צושטאנד עקזיסטירט ביי די קאמאשען-שטעפערס, וועמענס ארבייט עס טראגט אין הונדערט פראצענט א כאראקטער פון כאלופ-ניקעס.

די בושעושינער שניידערס האבן נאך פון פאר דער מלחמה מייסטער-דיפלאמען, ווייל זיי זענען געווען די גרינדער פון צעך. די אנקעטע, וואס איז אדורכגעפיהרט געווארן אין לאדזשער פעראיין פון שניידער-כאלופניקעס האט געוויזען, אז אנ'ערך 90 פראצענט מיטגלידער בעזיצען האנדווערקער-קארטען. מען וועט נישט געפינען, דוכט זיך, קיין איין טישלער-כאלופניק, וועלכער זאל נישט האבן קיין האנדווערקער-קארטע.

דאס צעכען-געזעץ שליסט נאר אויס די, וועלכע זענען נישט זעלבסטשטענדיג אין פאך-היני-זיכט (געזעלען און לערניונגלען) און אויך די, וועלכע האבן א געוועהנליכען ארבייטס-אפמאך מיט'ן ארבייטס-געבער (ארבייטער), כאלופניקעס זענען אלזא נישט קיין ארבייטער, נאר בעזיצער פון ווערשטאטען, מען דארף זיי דעריבער נישט עלימינירען פון האנדווערקער-שטאנד. דאס אויס-שליסען כאלופניקעס פון האנדווערקער-שטאנד, וואלט געשאפען די געפאהר פון צומאכען פאר האנדווערקער די מעגליכקייט דעם צוטריט פון איין ארבייטס-פארם צו דער צווייטער.

צוליב דעם ליגט אין אינטערעס פונ'ם אל-געמיינעם האנדווערקערטום צו דערהאלטען אין די רעהמען פון די האנדווערקער ארגאניזאציעס, פער-שטעהט זיך, אז קיינער וועט נישט זיין געגען דעם, אז צו דער כאלופניקעס-אינדוסטריע זאלען נישט צוגעלאזען ווערען נישט-קוואליפיצירטע עלע-מענטען.

אין דעם אינטערעס פון דער מלוכה ליגט צו דערהאלטען אויף א הויכער פאך-ניווא, דאס כאלופניקעס-האנדווערקעריי. ווייל די דאזיגע פרא-דוקציע געהט אויף עקספארט. מען דארף נישט דערלאזען צו פערקלענערען די קוואליטעט פון דער פראדוקציע.

נאר א קלארע איינשליסונג פון כאלופניקעס צו דער האנדווערקער-משפחה, וואלט געבראכט א געזונדען צושטאנד. מען דארף אין אכט נעמען די ביז-איצטיגע וואקלדיגע שטעלונג פון דער מאכט אין דער פראגע. מען דארף געבען די מעג-ליכקייטען די כאלופניקעס, וועלכע האבן נאך נישט קיין מייסטער-דיפלאמען אפציגעבן הנחות-עקזאמענס.

כאלופניקעס, אויסארבייטענדיג פראדוקטען פאר א בעגרעניצטער צאהל פערזאנען, ווערען ווירטשאפטליך אפהענגיג פון זייערע ארבייטס-געבער.

מיט דעם אונטערשיידט זיך פון דעם האנד-ווערקער, וועלכער ארבייט פאר הונדערטער אדער טויזענדער בעזונדערע קאנסומענטען און איז אפ-הענגיג פון יעדען פון זיי. די דאזיגע ווירטשאפט-ליכע אפהענגיגקייט פון כאלופניק פון זיין אר-בייטסגעבער, דערפיהרט צו א שרעקליכער עקספלו-אטאציע צו וועלכער א מאדערנער מלוכה קען זיך פאסיוו נישט צוקוקען.

אונזער געזעצגעבונג איז נעגאנגען צו שי-צען די ארבייט פון דעם כאלופניק, ליידער האט די דאזיגע שוץ קיין גרויס נוצען נישט געבראכט, ווייל פון איין זייט האבן די כאלופניקעס נישט געוואוסט ווי אזוי אויסצונוצען זייער רעכט, פון דער אנדערער זייט האט די געזעצגעבונג אין דער פראגע נישט פערענדיגט איהר ארבייט.

דאס ערשטע געזעץ וואס האט געהאט פאר א ציל צו שיצען די ארבייט פונ'ם כאלופניק, איז געווען דאס געזעץ וועגען צוואנג-פערזיכערונג אין פאל פון קראנקהייט, דאס דאזיגע געזעץ האט איינגעפיהרט א צוואנג צו פערזיכערען די פער-זאנען, וועלכע זענען בעשעפטיגט ביים כאלופניק, איינגאנצען אויפ'ן חשבון פון דער פערזאן, וועלכע גיט ארבייט דעם כאלופניק.

די ארבייטסגעבער (פאבריקאנטען) אהן פאבריקען, בעזיצער פון קאנפעקציע-מאגאזינען, שיך געשעפטען, מעבעל געשעפטען און אז. וו. האבן אקעגענגעשטעלט דעם אויספיהרען דעם דאזיגען געזעץ. אין דורך דראהונג צוצונעהמען די בעשטעלונגען, האבן זיי געצוואונגען די כא-לופניקעס צו מעלדען זייערע אונטערנעהמונגען אלס נישט קיין כאלופניקעס-ווארשטאטען.

אין יאהר 1923 האבן די כאלופניקעס-ארגאניזאציעס, בעזונדערס דער לוין-וועבער פער-איין געגען דעם ווילען פון זייערע מיטגלידער איינגעשריבען די מיטגלידער אין דער קראנקען-קאסע, אנווייזענדיג ביי וועמען זיי זענען בע-שעפטיגט.

ביי די לוין=וועבערס דויערט די פערזיכע-רונג ביז איצט, דאגעגען אין אנדערע פאכען האבן די כאלופניקעס רעזיגנירט און זענען נישט פערזיכערט אין דער קראנקען-קאסע אויפ'ן חשבון פון ארבייטס-געבער. דאס איז די שולד פון די כאלופניקעס-ארגאניזאציעס, וועלכע האבן נישט געוואוסט ווי אזוי צו צווינגען זייערע מיטגלידער, אז זיי זאלען רעאליזירען די רעכט, וואס קומט זיי לויט'ן געזעץ.

(ווייטער קומט)

יודישע קליינהענדלער געגען דער נייער שטייער-ארדינאציע

וואס פארא פאסטולאטען שטעלט ארויס דאס קליינע סוחרטום

מיר האבען שוין איינער פון אונזערע האנדווערקער און האנדעלס-ביילאגע מיטגעטיילט וועגען די בעשטימונגען פון דער פראיעקטירטער נייער שטייער-ארדינאציע, וועלכע שליסט אויס איינגאנצען ביים אויסמעסטען די שטייערן דעם געזעלשאפטליכען עלעמענט. די דאזיגע פראגע געהט איצט נישט אראפ פון דער טאג-ארדנונג אויף יעדער האנדווערקער, קליינהענדלער און סוחרים-פערזאמלונג.

די דאזיגע פראגע איז באהאנדעלט געווארן אויף א פערזאמלונג פון יודישען קליינהענדלער-פעראיין אויף נאמארסקא 15 און האט ארויסגערופען א גוואלדיגע אויפרעגונג און פערביטערונג.

ס'איז בעריהרט געווארן דער פראיעקט, וועלכער שאפט אפ די שאצונגס-קאמיסיע ביי די שטייער-אמטען און גיט איבער דאס אפשאצען דעם אומזאץ דירעקט דעם שטייער=אמט אהן אנ-טייל פון זאכקענער. אויב מען זאל גלויבען די קלאנגען, אז דער ריטשאלט וועט נישט פערקלע-נערט ווערען אויף די ווייטערע יאהרען, איז דער פראיעקט דירעקט א געפאהר פאר'ן קליינהענדלער, שוין דערפאר, וואס דער גרעסערער סוחר קען זיך דערלויבען פיהרען ביכער און מיט דעם איז ער שוין פערזיכערט פון סורפריזען און איז נישט אנגעוויזען אויפ'ן שטייער-אמט ביים שאצען. אין דער צייט ווען דער קליינהענדלער אליין קען קיין ביכער נישט פיהרען און צונעהמען א ספע-ציעלען מענש איז ווידער פערבונדען פון ספע-ציעלע קאסטען אויף וועלכע דער קליינהענדלער קען זיך נישט דערלויבען, ווייל די פענסיע וועט איבערשטייגען דעם אומזאץ-שטייער. אויך זענען דא ביי דעם קליינהענדלער א גאנצע רייהע בראנזשעס, וועלכע דערלויבען בשום אופן נישט צו פיהרען האנדעלס-ביכער, ווי צ.ב. קאלאניאל, שפייז-פרוכטען, גרינצייג א.א. דער גרעסערער סוחר, ווען ער זאל אפילו נישט פיהרען קיין ביכער, בעזיצט ער שטענ-דיג בעווייזען, מיט וועלכע ער איז אימשטאנד אויפצוווייזען, וואס פאר א אומזאץ אדער הכנסה ער מאכט, אין דער צייט ווען דער קליינהענדלער בעזיצט דאס נישט. אפילו אין דער אדוואלאוושע קאמיסיע, ווען דער שטייער-צאהלער טראגט ארייז א רעקורס, וואס ס'האט אונז שוין געוויזען די ביז'איצטיגע פראקטיק ווערט מעהר צייט געאפפערט דעם גרעסערן ריוח

די נייע שטייער-ארדינאציע זעהט אויף פאר, אז דאס בעטראכטען פון די רעקורסען זאלען פאר-קומען ביי נישט פולע קאמיסיעס; דאס וועט פאר-קומען אויף דעם אופן: די אפעלאציע-קאמיסיע וועט באשטיין פון 24 מאן, און וועט זיך טיילען אין 4 סעקציעס צו 6 מאן אין יעדער סעקציע. יעדע סעקציע וועט אפהאלטען זיצונגען און בע-טראכטען רעקורסען בעזונדער און אויך אין דעם ליגט א געפאהר פאר'ן קליינהענדלער, ווייל אויב אין א קאמיסיע פון 24 מאן קען זיך געפינען איי-נער, וואס קען דעם שטייער-צאהלער, וועמענס רעקורס ס'ווערט בעטראכט, איז דאס ווייניגער מעגליך ביי 6 מאן. און א סעקציע פון 6 מאן וועלען בעטראכטען רעקורסען פון דער גאנצער שטאט, ד.ה. פון 12 שטייער-אמטען. ביזאהער איז יעדער רעקורס נאכאמאל בעטראכט געווארן אויף די שאצונגס=קאמיסיעס, וועלכע האבען געציילט צוזאמען 144 מאן, דער אונטערשיד איז פאר יע-דערען גאנץ בולט.

די פערצווייפלונג צווישען די קליינהענדלער איז א שטארקע און עס זענען ארויסגערוקט גע-ווארען פיל פראיעקטען, ווי רופען א געמיינזאמען פראטעסט-מיטינג, איינארדנען א גאסען-דעמאנ-סטראציע, שליסען אלס פראטעסט די געשעפטען א. א.

דערווייל איז קיין שום ממשותדיגעס נישט אנגענומען געווארן, ווייל די סוחרישע פארשטע-הער אין ווארשא וועלען אינטערווענירען ביים פינאנץ-מיניסטער און איהם פארלייגען פאלגענדע פאדערונגען:

1) די שאצונגס-קאמיסיעס I אינסטאנץ דארף ווייטער בלייבען.

2) רופען זאכקענער, געשוואוירענע און אויס-געקליבענע דורך די האנדעלס-קאמערן.

3) אלס II (העכערע) אינסטאנץ זאלען בע-שאפען ווערען שטייער-געריכטען אדער אדוואַ-לאוושע-קאמיסיעס, וועלכע זאלען טראגען דעם כאראקטער פון געריכטען.

וועגען מעכאניזירען די בעקערייען

וויכטיגער אורטייל פון העכסטען אדמיניסטראטיווען טריבונאל

די דעציזיע וועגען ליקווידירען די אלטע בעקערייען האט לעצטענס א זעהר גרויסע בעדיי-טונג, ווייל עס דערנעהנטערט זיך דער טערמין פון זייער ליקווידאציע און ביז איצט איז נאך קיין פעראָרדנונג וועגען דער זאך נישט ערשינען און מ'ווייסט דעריבער נישט וואסערע ווענדונג די זאך וועט אננעהמען. ס'איז דעריבער אינטערע-סאנט דער פראצעס, וואס איז לעצטענס פארגעקו-מען פאר'ן העכסטען אדמיניסטראטיווען טריבונאל, וועלכער האט זיך אין דער דאזיגער פראגע ענט-ילמיג ארויסגעזאגט.

עס האט זיך געהאנדעלט וועגען פאלגענ-דעס:

אין יאהר 1931 האט דער מאקאווער סטא-ראסטע געשלאסען די ארטיגע בעקעריי, וואס האט געהערט צו יאסעף יערוזאלימסקי, דערפאר ווייל זי האט נישט געהאט קיין מעכאנישע איינריכטונג און דער גאנצער לאקאל האט נישט ענטשפרעכט די פערפליכטענדע פארשריפטען.

דער וואיעוואדע האט די דעציזיע פון סטא-ראסטע בעשטעטיגט און די בעקעריי איז געשלא-סען געווארען. דערויף האט דער אייגענטימער פון דער בעקעריי דערלאנגט א רעקורס אין העכ-סטען אדמיניסטראטיווען טריבונאל, וועלכער האט די אנקלאגע בעטראכט. דעם רעקורס האט אונטער-געשטיצט אדוואקאט הערשבערג, וועלכער האט באלד נאכ'ן אריינטראגען איהם בעקומען פון העכסטען טריבונאל א פעראָרדנונג וועגען אפהאלטען די אויספיהרונג פון וואיעוואדא'ס דעציזיע און די בעקעריי איז געווארען צוריק געעפענט, ביז עס וועט ארויסגעגעבען ווערען דער ענדגילטיגער אור-טייל פון דער העכסטער אדמיניסטראטיווער אינ-סטאנץ.

דריטהאלבען יאהר האט געדויערט דער פראצעס. פאר דער צייט איז יערוזאלימסקי'ס בע-קעריי געווען טעטיג, ווי פריהער.

אויפ'ן פראצעס, וואס איז איצט פארגעקומען, האט אדוו. הערשבערג אנגעוויזען, אז די דאזיגע בעקעריי האט עקזיסטירט א רייה יאהרען און די אדמיניסטראטיווע מאכט האט בעדארפט בעטראכטען די פראגע, צי דארף מען נישט דא, ווען עס ווערט צונעמען די עקזיסטענץ פון א פאמיליע, אנווענדען די ווייטגעהענדע הנחות. חוץ מזה איז די דאזיגע דעציזיע געווארען ארויסגעגעבען נישט דורך דער געהעריגער מאכט, ווארום שליסען אזעלכע אונטערנעהמונגען קען נאר דאס ארבייטס-מיניס-טעריום, צוליב דעם אלעם האט דער בעפולמעכ-טיגטער פערלאנגט, אז דעם וואיעוואדא'ס דעציזיע זאל סקאסירט ווערען.

דער העכסטער טריבונאל אונטער'ן פארזיץ פון פרעזעס קאפטשינסקי, מיט די בייזיצענדע ריכ-טער קאזלאווסקי און אלפינסקי, האט איינגעשטימט מיט די אויספיהרונגען פון אדוו. הערשבערג און די דעציזיע פון וואיעוואדע מבטל געמאכט.

דער דאזיגער אורטייל פון העכסטען טרי-בונאל האט א זעהר גרויסע בעדייטונג פאר די פיל אייגנטימער פון אלטע בעקערייען, וואס דארפען שוין נאר אין קורצן געשלאסען ווערען.

אומזאץ-שטייער נאר פון דער ערשטער האנד

נייע אקציע פון די סוחרים-פעראיינען

די פארשטעהער פון די פוילישע סוחרים האבען איצט ווידער זיך געווענדעט מיט א פער-לאנג, דאס מען זאל איינפיהרען אין פערשידענע בראנזשעס דאס נעהמען דעם אומזאץ-שטייער פון דער ערשטער האנד. דאס הייסט מען זאל „סצאליזירען" דעם אומזאץ-שטייער.

די רעפרעזענטאנטען פון סוחרטום ווייזען-אן, אז דאס שאצען די שטייערן איז א שלעכטער סיסטעם, וואס ברענגט געוואלדיגע שאדענס דעם גאנצען ווירטשאפטליכען לעבען. מען דארף דאס סצאלירען דעם אומזאץ שטייער איינפיהרען אין א רייהע ווייטערדיגע בראנזשעס, און קודם-כל אין דער קאלאניאל- און שפייז-בראנזשע און אין דער מאנופאקטור-בראנזשע.

ביי קאלאניאל און שפייז זאל דער אומזאץ-שטייער געצאהלט ווערען אין א בעשטימטער גרויס דורך די אימפארטערען פון די רויהע מאטעריאלען, ווי קארן א.ד.גל.

די פראגע פון צענטראליזירען דעם אומזאץ-שטייער ווערט איצט בעטראכט אין די מאסגע-בענדע רעגירונגס-אמטען.

קורסען און א בורסע פאר טערמינאטארען

וואס האבען נישט געענדיגט קיין פאך-שולע

די האנדווערקער-קאמער אין לאדז מאכט בעמיהונגען וועגען בעקומען פאנדען, כדי צו ארגאניזירען און פיהרען קורץ-טערמיניגע קורסען פאר די טערמינאטארען, וועלכע האבען פראקטי-צירט אין די געגענדען, אויף וועלכע ס'זענען נישט געווען קיין האנדווערקער-פארטבילדונגס-קורסען. אין דער האנדווערקער-קאמער זענען איצט רעגיסטרירט 80 קאנדידאטען אויף די דאזיגע קורסען.

די הוצאות, וועלכע זענען פערבונדען מיט'ן קורס גופא ווערען געטראגען דורכ'ן שול-קורא-טאריום. ס'איז אבער פערהאן א נויטווענדיגקייט צו ארגאניזירען א בורסע, ווייל אלע קאנדידאטען זענען פון אויסער לאדז און רעקרוטירען זיך פון די ארימסטע ספערען. די בורסע איז אלזא א בעדינג פון ארגאניזירען די דאזיגע קורסען.

איצט ווארט די האנדווערקער-קאמער אז די מאכט זאל געבען פאנדען אויף צו ארגאניזי-רען די דאזיגע וויכטיגע קורסען.

אויספלוגעז קייז ווארשא

וואגאן-לי-קוק, פיעטריקאווער 64, ארגאניזירט פאלגנדע בילינע אויספלוגען קיין ווארשא: היינט האלב 5 און האלב 8 אוו. פון דער פאבריקס-באהן.

מארגען 7.15 אין דערפריה פון דער פאבריקס-באהן אדער 7.28 פון דער קאלישער באהן. פרייז פון א בילעט — 7 זלאטעס.

דאנערשטאג — אנ'איינטאגיגער אויספלוג קיין ווארשא. אפפאהר אין דערפריה. צוריקקומען פון ווארשא אין די אווענד-שעה'. בילעט אין ביידע זייטען — 12 זל.

בילעטען צו בעקומען אין וואגאן-לי, פיעטריקאווער 64.

לעצטע טעג פון איינשרייבונגען אויפ'ן אויספלוג קיין ווארשא

אויפ'ן פוסבאל-מעטש פוילען—טשעכאסלאוואקיי

קומענדיגען זונטאג קומט פאר אנ'אויספלוג קיין ווארשא אויפ'ן פוסבאל מעטש פוילען—טשעכאסלאוואקיי. דער מעטש האט ארויסגערופען א געוואלדיגען אינטערעס אין די ספארט קרייזען. ס'איז דערפאר פערשטענדליך דאס מאסענווייזע פערשרייבען זיך אויף דעם אויספלוג. ס'איז כדאי צו בעמערקען, אז די ליסטע פון די אנטיילנעהמער אין אויספלוג, ווערט געשלאסען שוין מיט וואך, דערפאר איז געוואונשען וואס פריהער זיך צו פערשרייבען אויפ'ן אויספלוג.

דער פרייז פון א בילעט אין ביידע זייטען צוזאמען מיט א פרייען איינגאנג אויפ'ן מעטש איז 10 זל. ביים איינשרייבען זיך קען מען איינצאהלען א העלפט.

איינשרייבונגען נעמט אן דער לאדזשער „וואגאן לי קוק" פיעטריקאווער 64, פון 9 פריה ביז האלב 2 בייטאג און פון 3 ביז 8 אווענד.

דער וואר-זעלנער האט בעשיצט זיין אייגען לעבען

אויפקלערונג פון ד. א. ה.

אין צוזאמענהאנג מיט די טענדענציעזע קלאנגען, וואס האבען זיך פערשפרייט וועגען דעם פארפאל, וואס איז געשעהען נעבען די קאזארמע פון 31-טען פולק, אויף 11. ליסטאפאד 62, בעט מען אונז פון ד.ק.א. צו געבען פאלגענדע אויפקלערונג:

שבת, דעם 7-טען ד. ח. אין אווענד, האט דער זעלנער, וואס איז געשטאנען אויף דער וואך ביי דער קאזארמע אויף 11. ליסטאפאד 62 געשאסען אויף א ציוויל מאן. וועלכער האט אין א שיכור'ן צושטאנד בעליידיגט א קאפראל. דער קאפראל האט דעם וואך-זעלנער בעפוילען דעם פערשוין צו פערהאלטען, דער לעצטער האט אבער נישט געפאלגט דעם בעפעהל פון וואך-סאלדאט זיך אפצושטעלן און גענומען ענט'לויפען. אויף א דריימאליגער אויפפאדערונג און אויף א דראהונג צו שיסען — האט דער פערשוין גענומען דראהען דעם זעלנער מיט שיסען און זיך א כאפ-געטאן צו דער קעשענע. ווי ער וואלט טאקע זיין דראהונג געוואלט אויספיהרען, דאן האט דער וואך-זעלנער אויסגעשאסען און דעם אנטלויפענדען שוטצר פערוואונדעט. דעם פערוואונדעטען איז גלייך געגעבען געווארען מעדיצינישע הילף, דער זעלנער דאגעגען איז צוגעצויגען געווארען צו געריכטליכער פעראנטווארטליכקייט.

פון דער קהלה

עס ווערט געזוכט דער ה' הערמאן שטאן, וועלכער איז ביז נישט לאנג געווען אין בוימען, אדער ברעסלוי. ער דארף זיך ווענדען אין א וויכטיגער אנגעלעגענהייט אין דער קהלה — פאמארסקא 18 פון 12—2 נאכמ.

געריכטס-ווערזוואניעס אויף די טירען

(2) אזוי ווי עס קומט אפט פאר מיספערשטענדנישען ביים צושטעלען געריכטס-אויפפאדערונגען, האט דאס יוסטיץ-מיניסטעריום ארויסגעגעבן א פעראָרדנונג, אז אין פאל ווען מ'טרעפט נישט דעם אויפגעפאדערטען לאקאטאר אין דער היים — דארפען די געריכטס-וואזשנעס צוקלעבען די „וועז וואניעס" צו דער טיר פונ'ם אויפגעפאדערטען.

רעד. א. לובאשיצקי מטיף אין „אהל יעקב"

דער בעקאנטער העבראישער שריפטשטעלער און פעדאגאג, רעד. אהרן לובאשיצקי איז איצט אנגאזשירט געווארען אלס שטענדיגער מטיף אין דער שוהל „אהל יעקב" (גדאנסקא 18).

דער חשוב'ער שריפטשטעלער וועט דאנערשטאג שמיני עצרת אין דער פריה ביים דאווענען שוין האלטען די ערשטע רעדע אין דער שוהל.

אויסגעזוכט קרובים

דאס היגע ביורא פון „יעאס", גדאנסקא 40 טיילט מיט, אז עס זענען אויסגעזוכט געווארען די קרובים פון דוד ראזענבערג און יצחק מאיר קאסריקעוויטש.

עס ווערען געזוכט קרובים

עס ווערען געזוכט: אסתר גריגבלאט, שרה שאבאד, קלארא זאבקין, בעזיע טראצקאיא און שמואל א בנימין קויפמאן.

די אינטערעסירטע דארפען זיך ווענדען נאך אינפארמאציעס אין „יעאס"-ביורא אין די אמט-שעה'ן.

פארז בעליידיגען דעם מארשאל פילסודסקי

(א) בעת א „פאליטישען געשפרעך", האט א געוויסער באלעסלאוו ווינדזשינסקי (פון ווירזשעו) בעליידיגט דעם מארשאל פילסודסקי דערפאר האט ער בעקומען נעכטען א פסק דין — א יאהר טורמע.

אומגליקספאל מיט'ן לייטער ה' יאגיעלא

(2) נעכטען אינדערפריה האט זיך דער לייטער פון דער אפטיילונג פאר ארבייט און געזעלשאפטליכער שוץ ביי דער וואיעוואדזשטווע, ה' קאזשימיעזש יאגיעלא, אויף ראג נאוואמיעיסקא און אגראדאווא, ביים אויסשטייגען פון טראמוואי, געפעהרליך אויסגעגליטשען א פוס.

מען האט איהם געמוזט אפפיהרען אין שפיטאל. ער וועט דעריבער א לענגערע צייט נישט קאנען אמטירען.

ראדיא-פראגראם

דינסטאג, ד. 10 אקטאבער 1933

7 צייט-סיגנאל. 7.05 גימנאסטיק. 7,20 גראמאפאן. 7,35 ידיעות. 7,40 גראמאפאן. 7.52 הויזווירטשאפט. 11,30 פרעסע-איבערזיכט. 11.40 פוילישער עקספארט. 11,45 קאמוניקאט. 11,50 ידיעות. 11,57 צייט-סיגנאל. 12,05 מוזיק. 12.30 ידיעות. 12,35 דזשעז-מוזיק. 3,30 קאמוניקאט. 3,40 קאנצערט. 4.25 פ.ק.א.-קעסטעל. 4,40 פון שיסער-פערבאנד. 4,55 קאנצערט. 5,50 רעפערטואר פון די טעאטערן, קאמוניקאט פון לאדז. 6 רעפעראט. 6,20 קאנצערט. 7,05 לאדזשער פאסט-קעסטעל. 7.20 פערשידענעס. 7,25 מעליטאן. 7,45 אוונט-ידיעות. 8 קאנצערט. 10 ספארט. 10,10 מוזיק. 11 קאמוניקאטען. 11,05 טאנץ-מוזיק.

פון אויסלאנד

4 וויען — קאנצערט פון ווינער סימפאנ. ארקעסטער. 7,30 בודאפעשט — אפערע. 8,05 בראטיסלאוו — סימפ. קאנצערט. 8,30 רוים — אפערע. 9 30 פאריז — סימפ. קאנצערט.

KORESPONDENT ANGIELSKIEGO

na samodzielnem stanowisku w większej spółce akcyjnej przyjmie pracę w godzinach wieczorowych. Oferty sub „pierwszorzędny do administracji pisma. —

צאהן-ארצט טאנדאווסקא

51 גלובנא 51

(רוג קילינסקיעגא), טעל. 174-93

נעהמט אן צו לעטשניצע-פרייזען פון 9 פריה ביז 8 אוו. זונטאג פון 10—12 בייטאג. הענגענדע - פאטאגראפיעס טאליקס-בעלייכטונג. קינסטליכע ציינער.

לעטשניצע

זגערזשער 17

נעהמט אן קראנקע אין אלע ספעציאליטעטן

פון 9 פריה ביז 7 א זייגער אוונט.

וויזיט 3 זל.

נעזונט איז אנ'אוצר

Primeros PREZERWATYWY

איז די גאראנטיע פארן געזונט

קליינע אנאנסען

1 זלאטי אנ'אנאנס ביז 15 ווערטער 1 זלאטי

א ביר-האלע מיט אנ'ערשטקלאסיגער איינריכטונג אין א גוטען פונקט איז איבערצוגעבען צוליב אברייזע. צו ערפאהרען אין אדמיג. 5483

א שטאל מיט א קאנצעסיע צו פערמיטען. צו ערפאהרען אין אדמינ. פון „נייעם פאלקסבלאט". 5479

פערשידענעס

פרנסה ברוח פאר יעדען איינעם! וויסען, טינט, פאסטע, שאקאלאדעס, פאקאסס, קאסמעטיק און פערשידענע אנד. ארטיקלען לערנט אויס אין איינעגע טעג פאבריצירען א ערפאהרענער ספעציאליסט. פיעטריקאווער 59, וו. 28 פון 6—9 אוו.

א שדכן, וועלכער פערקעהרט אין בעסערע הייזער, ווערט געזוכט. אפערטען אונטער „M. P." אין אדמינ. 5487

וויכטיג פאר טשעקאלאדע-מאכער, אויך פאר זייף-פאבריקען! א 3-וואלציבקע גראנים צו פערקויפען. צו ערפאהרען ביי ... פאדזשעטשנא 29. 5478

איך נעהם אן אויף לוין פערשידענע סוויטער-ארבייט אויף א 8-ער מאשין. וואלבארסקא 18, לעצטע אפיצינע, 2-טער שטאק, וואלינונג 52. 5482

פרייע פאסטענס

סוויטער-ארבייטער צו 10-ער און 12-ער מאשינען ווערט פון זאפארט געזוכט ביי ראפאפארט, אגראדאווא 9, אין 3-טען הויף, לינקס. 5489

לערן-מיידלעך צו נייהען סוויטערס ווערען געזוכט אויף וועסאלא 4, אין טויער, רעכטס. 5489

א סוויטער-ארבייטער צו אנ'8-ער מאשין ווערט געזוכט ביי גרינבערג סקלאדאווא 3, פראנט, 3. שט. 5489

ס'ווערט געזוכט א שטריקער צו א גלאטע 12-ער מאשין און צו א 9-ער מאשין, ביי קאפעל. וואלבארסקא 32, וואוינונג 56. 5490

ארבייטסלאזע יונגעלייט, פרייליינס. קענען זיך זאפארט מעלדען צעגעלניאנא גאס 25, וו. 38 פון 11 א זייגער פריה.

לאקאלען

א שטוב מיט א קיך, ווי אויך אנ'ענצעל שטוב מיט אלע בעקוועמליכקייטען צו פערדינגען דירעקט ביים ווירט פראנציסקאנער 30. 5485

צאהן-ארצט **St. Gelberg**

14 זאוואדזקא 14, טעל. 108-33

צוריקגעקעהרט

נעהמט אן פון 10—2 און פון 4—7 אוו

Dr. med. **Ignacy Grynberg**

ספעציאל-ארצט פאר אינערליכע קראנקהייטען

צוריקגעקעהרט

צעגעלניאנא 17, טעל. 174-15

Dr. med. **F. ROSAŁOWSKI**

choroby kobiece i akuszerja

przeprowadził się na ul.

Piotrkowską 161 telefon 215-75.

przyjmuje od 5—7 popoł.

כירורגישער קאבינעט

Dra med. M. Kantor

איז געווארען איבערגעטראגען אויף זשעלאנא 5

טעל. 22=112

נעהמט אן פון 1—3 און פון 6—8 אוו.

לעטשניצע-פרייזען.

אי בר אוריין הוא יאי

(מנחות נ"ג)

אין אלע רעכטס ענינים ווי: פאדאט-קאווע, סאנדאווע, וואיעקאווע, פר, אקטען פון: שותפות, ליקווידאציע, דזשיערזשאווע, קויף און פערקויף א. ז. וו. אינפארמירט, רעדאגירט און ערלעדיגט לויט'ן אוסטאוו רעכטסק.

י. ה. בוזין, לאדז,

3 אגראדאווא 3

טעל. 191-48

(עקזיסטירט זייט 1910)

כ'פיתר ארוך געזעצמעסיג שיום-נערובשען און בעטשליג זיך אין בוררות סיט'ן בעסטען ערפאלג.

פ.ס. פאר שטענדיגע קליענטען אלע ארט אינפארמאציעס (טעלעפאניש) בחנם.

Dr. med. **E. Reicher**

ספעצ. פאר מענער-שוואכע, און סעקסועלע שוואכונג

פאלודניאווא 28, טעל. 201-93

נעמט אן פון 8—11 פריה און פון 5—8.

זונטאג און פייערטאג פון 9—1.

Poradnia WENEROLOGICZNA

הויט און ווענערישע קראנקהייטען

זאוואדזקא 1

טעגליך פון 8 פריה ביז 9 אווענד,

זונטאג און חגאות פון 9 2 מיטאג.

א וויזיט 3 זל.

פון 11—5 נאכמ. נעמט אן אפ' די דאקטאר.

Dr. med. **Niewiażsk**

ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט-קראנקהייטען. בעהאנדלונג פון מענער-שוואכע

אנדזשעיא, 5 טעל. 159-40

צוריקגעקעהרט

נעהמט אן פון 8—11 און פון 5—9 אוו.

זונטאג און יום-טוב פון 9—1 פארמיטאג.

אזונדערער ווארטע-זאל פאר פרויען.

כירורגישער קאבינעט

Dr. med. **J. Szreiber**

געפינט זיך יעצט אויף

Narutowicza 9 tel. 122-9...

...פעראציעס, אפאטרונקעס, הילט וישיראקעס א.א.וו.

...עמט אן פון 2 ביז 3 און פון 7 ביז 8.30 אוו.

לעטשניצע-פרייזען.

זיכערע הילף און א רפואה!

אהן אפעראציע, אהן בלוט, אהן א מעסער און אהן בלוט-פערגיפטונג פאר קראנקע אויף ברוכען, פאר מענער, פרויען און קינדער, פערשידענע קאליקעס אין גוף, פאר הויקערס און פיס.

פערלאזט נישט די קראנקהייט, ווייל דער היינטעל-ברוך ווערט גרויס און א מענשען-קאפ, און עס פאלט אריין אין דעם פיס איז דער קראנקער אין א גרויסער סכנה, דורך פערדרייען די קנשקעס ווערט ער ברעכדיג און שטערבליך. ספעציעלע גומענע הייל-באנדאזשען בעוועגיגע; זיכער דעם שווערסטען ברוך, אויך פאר הויקערס, לייטענגען ספעציעלע הייל-גארסעטן און אפאראטען פאר פערקרומטע פיס און פלאטפיס, ווי אויך קינסטליכע גומענע פיס.

שפאצירט טעגליך פון 9 פריה ביז 7 אווענד.

איינציגע ארטאפעדישע הייל-אנשטאלט

Specialist Dyr. J. RAPAPORT, Ortoped

פון לעמבערג

Łódź, Wólczańska 10, tel. 221-77, front, parter.

בעמערקונג: דאס פערזענליכע ערשיינען פון די קראנקע איז אונבעדינגט נויטיג. דיפלאמען האבען אויסגעשטעלט פאלגענדע אוניווערזיטעטס - פראפעסארען: פראפ. ד"ר בעראנעש, פראפ. ד"ר י. מארישלער, פראפ. דר בר. קיעלאנאווסקי און אויך אנדערע.

מיר נעהמען אויך אן פערזיכערטע פון דער קראנקען-קאסע.

דאנקזאגונג.

דערמיט דריק איך אויס מיין דאנקבארקייט דעם גוטען ספעציאליסט ד"ר. י. ראפאפארט אין לאדז, וואלטשאנסקא 10 (פריוואט, פארטער) פאר'ן ארויסראטעווען מיך פון א שווערער ברוך-קראנקהייט. דער ה' ד"ר. י. ראפאפארט האט נישט געקאנט פערניכטען מיך ... ארבייט, בעת ס'האט מיר געדראהט א געפאהר און האט מיך דערפיהרט צו א נארמאלען געזונטען צושטאנד. היינט נאך 3 וואכען טראגען זיין באנדאזש פיהל איך מיך פאלשטענדיג געזונד.

Dresler Arwil, Łódź, Wschodnia 4/11, front.

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg. Redaktor odpowiedzialny Ch. Kaufman
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.